

## **Foreldres opplevelse av å søke hjelp for familiens utfordringer gjennom familieråd.**

- En kvalitativ studie

STINA NICOLINE AATEIGEN

### VEILEDER

Monica Strømmand

### MEDFORFATTER

Ida Margaretha Pitkänen

**Universitetet i Agder, 2023**

Fakultet for helse- og idrettsvitenskap

Institutt for psykososial helse

## Forord

Oppgaven er skrevet sammen med medstudent Stina Aateigen. Fra vi begge har vært studenter i flere år ved Universitetet i Agder hver for oss, herunder på studiet Psykososialt arbeid med barn og unge, ble vi kolleger i barneverntjenesten i noen år før våre veier skiltes. Da vi nå møttes igjen på masterstudiet i psykososial helse, var vi begge enige om at det var en spennende ide å forske på familieråd. Vi jobber begge i barneverntjenesten og hadde interesse for og ønske om å dykke dypere ned i tematikken om familieråd, som det satses stort på om dagen. Vi har begge et stort engasjement for at barn, unge og deres familier skal ha et godt liv og ha det godt sammen.

Vi vil først og fremst takke informantene som har stilt opp og latt oss intervju dem slik at denne studien var mulig å gjennomføre. Takk for at dere har åpnet dere for oss og delt deres erfaringer med oss!

Vi vil også takke hverandre. Å skrive masteroppgave ved siden av jobb og familieliv, har i tillegg til å være en utrolig spennende og lærerik prosess, krevd stor grad av egenledelse og utholdenhet for å komme i mål. Når det har vært mest krevende har vi holdt hverandre oppe, hjulpet hverandre fremover og heiet på hverandre for å kunne løpe over målstreken sammen. Jeg vet ikke hvor mange ganger vi har utvekslet meldinger og uttrykt hjelpeløshet og fortvilelse over å ikke føle at en presterer nok hvor dialogen ender med; Hva skulle jeg gjort uten deg!

Vi vil rette en stor takk til vår utrolig kunnskapsrike, engasjerende og positive veileder Monica Strømmland, universitetslektor Phd kandidat og veileder på Universitetet i Agder. Takk for at du har gitt oss tydelig og god veiledning slik at vi kunne nå målet vårt! Denne prosessen og resultatet hadde ikke blitt det samme uten deg! Takk for all hjelp, støtte og motivasjon! Sist, men ikke minst vil også takke familien vår på begge sider. Både samboerne våre og barna våre har måttet holde ut med en person som til tider ikke har vært til stede, men takk for at dere har holdt ut og heiet oss frem! Takk til Linn og Tommy og alle de fantastiske barna våre!

## Sammendrag

**Prosjektbakgrunn:** Bakgrunnen for prosjektet er at vi begge jobber i kommunal barneverntjeneste i en kommune hvor det satses stort på familieråd som metode. Tidligere har metoden i hovedsak vært brukt i forbindelse med at barn plasseres utenfor hjemmet. Familieråd brukes nå i større omgang og knyttet til flere utfordringer enn kun ved behov for plassering i fosterhjem. **Hensikt og problemstilling:** Hensikten med studien var å få innsikt i foreldrenes opplevelser av familieråd. Problemstillingen er; «*hvordan opplever foreldre å søke hjelp for familiens utfordringer gjennom familieråd*». **Metode:** For å utforske problemstillingen vår har vi valgt en kvalitativ forskningsmetode. Data ble samlet inn gjennom semistrukturert intervju med åtte informanter. Utvalget bestod av åtte foreldre som hadde søkt hjelp for utfordringer i familien gjennom familieråd. Innsamlet data ble analysert gjennom Baun & Clarkes metode, tematisk analyse. **Resultater:** Gjennom vår studie identifiserte vi tre hovedfunn; “*Er det noen der for meg?*”, “*dialogens betydning*” og “*bedre kontakt og samarbeid*”. **Konklusjon:** Deltakerne i denne studien gav uttrykk for at prosessen med å finne og velge ut deltakere fra familie og utvidet nettverk til familierådet var en utfordrende prosess, med mange følelser knyttet til om noen ville komme. De gav videre uttrykk for at det var emosjonelt krevende å delta i familierådet, men det var godt å kunne være åpen og ærlig om familiens utfordringer i trygge rammer. Deltakerne gav uttrykk for at de fikk bedre kontakt med nettverket og at det var lettere å be om hjelp i etterkant av familierådet.

**Nøkkelord:** familieråd, empowerment, dialogiske prosesser, sosial nettverksteori, kvalitativ metode, nettverk.

## Abstract

**Project background:** The background for the project is that we both work in municipal child welfare services in a municipality where the family council method is heavily invested. In the past, the method has mainly been used in connection with children placed outside the home. Family counseling is now used more widely and linked to more challenges than just when placement in a foster home is needed. **Purpose:** The purpose of the study was to gain insight into the parents' experiences of family counselling. The problem is "*how do parents experience seeking help for their family's challenges through family advice*". **Method:** To explore our issue, we have chosen a qualitative research method. Data was collected through semi-structured interviews with eight informants. The committee consisted of eight parents who had sought help for challenges in the family through family counselling. Collected data was analyzed through Braun & Clarke's method, thematic analysis. **Results:** Through our study we identified three main findings; "Is there someone there for me?", "the importance of dialogue" and "better contact and cooperation". **Conclusion:** The participants in this study expressed that the process of finding and selecting participants from the family and extended network for the family council was a challenging process, with many emotions linked to whether someone would come. They further expressed that it was emotionally demanding to participate in the family council, but it was good to be able to be open and honest about the family's challenges in a safe environment. The participants expressed that they had better contact with the network and that it was easier to ask for help after the family group conference.

**Key words:** family group conference, empowerment, dialogic processes, social network theory, qualitative method, network.

## Innhold

1.0 Innledning .....	1
1.1 Bakgrunn for valg av tema .....	1
1.2 Hensikt og problemstilling .....	2
1.3 Avgrensning .....	2
1.4 Begrepsavklaring .....	3
1.4.1 Familien .....	3
1.4.2 utfordringer i familier .....	4
1.4.3 Nettverk/ Utvidet familie .....	4
1.4.4 Barnets stemme .....	4
1.4.5 Minste inngripens prinsipp og retten til familieliv .....	5
1.5 Tidligere forskning .....	5
2.0 Teoretisk rammeverk .....	9
2.1 Familieråd .....	9
2.1.1 Familierådets historie .....	9
2.1.2 Familierådets forberedende fase .....	10
2.1.3 Familierådet .....	11
2.1.4 Oppfølgende familieråd .....	11
2.2 Bronfenbrenners økologiske modell .....	12
2.3 Sosial nettverksteori .....	13
2.4 Empowerment .....	14
2.5 Åpen dialog og dialogiske samtaler .....	15
2.6 Annerkjennelsesteori .....	16
3.0 Metode .....	18
3.1 Valg av forskningsmetode .....	18
3.2 Fenomenologisk- hermeneutisk vitenskapeteoretisk forankring .....	18
3.3 Kvalitativt intervju .....	19
3.4 Utvalg og rekruttering .....	20
3.5 Forskningsetikk og forskerrollen .....	20
3.6 Transkribering .....	22
3.7 Analyse av datamaterialet .....	22
3.8 Studiens reliabilitet, validitet og relevans .....	24
4.0 Etske overveielser .....	25
4.1 Informert samtykke .....	26
5.0 Resultater .....	28

5.1 Forberedende fase- er det noen der for meg? .....	28
5.2 Familierådsrådet- dialogens betydning .....	29
5.3 Etter familierådet - å være en del av noe større .....	30
6.0 Diskusjon .....	32
6.1 Er det noen der for meg? .....	32
6.2 Dialogiske samtaler .....	35
6.3 Bedre relasjon og samarbeid .....	39
7.0 Konklusjon .....	42
8.0 Referanseliste .....	43
9.0 Vedlegg .....	48
Vedlegg 1: Godkjenning fra Sikt .....	49
Vedlegg 2: Godkjenning fra FEK .....	51
Vedlegg 3: Intervjuguide .....	52
Vedlegg 4: Informasjonsskriv med samtykkeskjema .....	54
Samtykkeerklæring.....	56

## 1.0 Innledning

Når det oppstår utfordringer i familien kan dette få store konsekvenser på ulike måter for den enkelte og for familien som helhet. Utfordringene kan være av ulik art og ofte sammensatte. Media og kanskje spesielt sosiale media, er preget av overskrifter om at barn og unge strever mer enn før og de lærde strides om hva dette kan skyldes og hva som bør eller kan være løsningen (Eriksen, 2020).

Har du hørt uttrykket «det tar en hel landsby for å oppdra et barn»? Slik vi forstår det, ble familieråd opprettet på bakgrunn av denne erkjennelsen. Familieråd ble en måte å bevare den kollektivistiske tankemåten. Familieråd ble først etablert på New Zealand for å imøtekomme urbefolkningens behov for å bruke nettverket til å få hjelp med utfordringer i familielivet. Media peker mye på at Norge som samfunn ikke klarer å hjelpe mennesker med psykisk uhelse, rus og sosiale vansker, godt nok. På mange måter er det noe som mangler i vårt individualistiske samfunn, for å hjelpe de mest sårbare. På Bufdir (2021) sine sider om familieråd, står det at det er få temaer hvor man ikke kan bruke familierådsmetoden for å forsøke å finne en løsning (Bufdir, 2021). Dette gjorde oss nysgjerrige på hvordan det søke hjelp for familiens utfordringer gjennom familieråd oppleves for foreldre.

Barnevernsreformen har som mål å sikre forebyggende arbeid og styrke tidlig innsats i oppvekstsektoren (Statsforvalteren, 2023). Videre er den ment å være en reform for å bedre samhandlingsutfordringer og uklare skiller mellom ansvarsoppgavene som ligger til stat og kommune, som tidligere hadde ansvaret for barnevernet sammen (Bufdir, 2023). Ved det uklare skillet i ansvarsfordelingen, har mange beslutninger blitt tatt uten at brukerne har fått medvirke i beslutninger som angår dem (Bufdir, 2023). Dette har gått ut over barna, som først og fremst trenger hjelp. Målet med reformen var videre å sikre at familiene skulle få rett hjelp til rett tid. Det ble også lagt vekt på at rettssikkerheten til familiene skulle bli godt ivaretatt, i tillegg til at kommunens ressursbruk skulle bli mer effektiv. Barnevernsreformen gir kommunen et større ansvar for økonomi og faglighet, noe som har økt ansvaret til ledelsen i barnevernet og arbeidet som gjøres for familiene kommunene (Bufdir, 2023).

### 1.1 Bakgrunn for valg av tema

Vi er to masterstudenter som sammen har gjennomført dette masterprosjektet. Vi er begge ansatt i barneverntjenesten for Kristiansandregionen, men under dette mastergradsprosjektet

har vi jobbet på to ulike avdelinger og i to ulike kommuner. Felles er også at vi har videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge fra Universitetet i Agder. I lys av det har vi mye fagkunnskap om mennesker og erfaring med hvordan samhandling kan hjelpe familier som trenger bistand utover hva kjernefamilien selv mestrer. Problemstillingen til masteroppgaven har derfor sin opprinnelse i våre erfaringer fra arbeidet i kommunal barneverntjeneste, hvor det satses stort på å finne løsninger i familiens nettverk gjennom familieråd. Vi har selv gjennomført flere familieråd og gjort oss erfaringer om at familier gjennom familieråd, ofte når målene som har vært utarbeidet mellom familiene og barneverntjenesten. Likevel mener vi at det er viktig å stille spørsmål med foreldrenes opplevelse av hvordan familieråd hjalp dem med deres utfordringer i familien.

## 1.2 Hensikt og problemstilling

Studien har til hensikt å få frem opplevelser og erfaringer fra foreldre som har deltatt i familieråd, og om familieråd har bidratt til endring med de utfordringene de søkte hjelp for. Årsaken til at vi ønsker å gjennomføre en slik studie, er fordi det i stor grad satses på familieråd i vår kommune, både på forebyggende nivå og i barnevernet. Vi ønsker å få frem brukernes opplevelse av om hjelpen fungerer slik den har til hensikt, ut fra foreldrenes perspektiv. Ved å gjennomføre denne studien ønsker vi å bidra til å få med brukernes stemme for å bidra til at man får kunnskap om hvordan familieråd kan utvikles til å bli bedre. Vi har derfor valgt følgende problemstilling;

*«Hvordan opplever foreldre å søke hjelp for familiens utfordringer gjennom familieråd».*

## 1.3 Avgrensning

Det finnes ulike typer familieråd, herunder shuttleråd som brukes når det er ekstra høyt konfliktnivå i familiene, når det er besøksforbud eller lignende og behov for å beskytte en av partene. Man deler da partene i ulike rom og har et felles familieråd med felles koordinator, men partene er fysisk adskilt fra hverandre. Man lager felles handlingsplan som man enes om, selv om man ikke har deltatt i familierådet i samme rom (Havnen og Christiansen, 2014, s. 30). En annen variant av familieråd, er foreldreråd. Foreldreråd er et familieråd hvor fokuset er å legge til rette for at foreldre til en gruppe barn kan møtes for å finne løsninger som kan bedre situasjonen til barna deres. Her diskuterer man felles utfordringer og løsninger og kommer frem til en enighet om hvordan man kan løse disse (Kristiansand kommune, 2023). Det finnes også akutt familieråd i saker hvor det haster å finne en løsning for barnet. Familierådet skal da gjennomføres etter vanlig modell, men helst innen 48 timer og maks



innen en uke (Bufdir, 2023). I denne studien har vi på grunn av oppgavens størrelse valgt å konsentrere oss om foreldre som har hatt ordinært familieråd med eventuelle oppfølgende familieråd.

## 1.4 Begrepsavklaring

I dette kapittelet vil vi avklare viktige begreper vi har brukt i oppgaven om familieråd, med fokus på den nordiske modellen for familieråd.

### 1.4.1 Den nordiske familierådsmodellen

I Norge benyttes familierådsmodellen som ble utviklet i Norden. Over tid har modellen utviklet seg fra den opprinnelige modellen som ble til i New Zealand (Vik 2009). Slik vi benytter modellen i Norge i dag, blir barna blant annet ilagt større oppmerksomhet i familierådet enn i den opprinnelige modellen. I tillegg har modellen blitt systemforankret i Norge hvor det vektlegges samarbeid mellom stat og kommuner. Dette gjelder også for utviklingen av familierådsmodellen i de andre nordiske landene. For de nordiske landene har det vært nødvendig med endring for å tilpasse behovene ut ifra kultur og utfordringer. Endringene har likevel ikke påvirket grunntanken bak familieråd, som er de fem grunnsteinene skriv kort de 5 grunnsteinene her, uten å gå nærmere inn på dem som blir beskrevet senere i oppgaven (Vik 2009).

#### 1.4.1 Familien

For å kunne si noe om hva et familieråd er, blir det naturlig å si noe om hva vi definerer som en familie i studien vår. Det tradisjonelle familiemønsteret med et heteroseksuelt par med barn, har endret seg de siste årene. I dag kan en familie ha mange ulike konstellasjoner, for eksempel at man har barn med en tidligere partner, adopsjon, eller er foreldre av samme kjønn. Familien kan ses på som et unikt sosialt system med sin egen kultur og kommunikasjonsmønstre som er i stadig påvirkning av eksterne og interne forhold (Flon, 2019, s.16). Det er vanskelig å lage en klar definisjon på hva som er en familie, men i vår studie i familierådsammenheng har vi valgt å se på familie som et sosialt system i et hjem, hvor det lever barn sammen med voksne i en omsorgssituasjon uavhengig av biologiske bånd.

Allerede på midten av 80 tallet beskriver Bronfenbrenner en endring i amerikanske familier. Etter andre verdenskrig begynte familiestrukturene å endre seg, men fra 1970 tallet gikk utviklingen raskt. På dette tidspunktet økte antall separasjoner og skilsmisser. I tillegg ble det

født flere barn utenfor ekteskapet, hvor de fleste ble født av unge mødre (Bronfenbrenner et al., 2005). Denne utviklingen er kjent i de fleste vestlige land, også Norge. En annen konsekvens av dette fenomenet, var en signifikant økning av personer som bodde alene i alderen 18-35 år (Bronfenbrenner et al., 2005). Ved endring av strukturen i kjernefamilien, endres også kapasiteten innad i familien. Som forsker på menneskets utvikling, definerer Bronfenbrenner familie slik: «*group of persons who possess and implement an irrational commitment to each other's well being*» (Bronfenbrenner et al., 2005 s. 249). Familieråd tar hensyn til kjernefamiliens utvidede nettverk ved å ha samme tankegang om at kjernefamilien har blitt mindre siden andre verdenskrig, samtidig som den utvidede familien og nettverket også ønsker hverandre vel og har en iboende anmodning om å hjelpe hverandre.

#### 1.4.2 utfordringer i familier

Familieråd kan brukes i familier som står overfor ulike utfordringer. På Bufdir sine nettsider viser de til at man i økende grad bruker familieråd for å rekruttere fosterhjem i slekt og nettverk. Familieråd brukes også når barn og unge bor på institusjon, for å sørge for god medvirkning både for barn og foreldre. Familieråd kan også brukes i akutte situasjoner når barnet må hasteflyttes ut av hjemmet, i arbeid med ettervern, høykonflikt og voldssaker. Ingen saksområder egner seg spesielt dårlig til familieråd (Bufdir, 2023).

#### 1.4.3 Nettverk/ Utvidet familie

Nettverket og den utvidede familien har en stor betydning i familieråd. I denne settingen menes nettverk eller utvidet familie som andre familiemedlemmer, slekt og venner i tillegg til barnet og primærfamilien (Horverak, 2009). I barnevernet har man tradisjonelt konsentrert seg om kjernefamilien. Man har i liten grad involvert den utvidede familien. Hvem som regnes som den utvidede familien og nettverk, er opp til familien å bestemme (Horverak, 2009).

#### 1.4.4 Barnets stemme

Barnevernloven definerer det slik:

“Et barn som er i stand til å danne seg egne meninger, har rett til å medvirke i alle forhold som vedrører barnet etter denne loven. Barn har rett til å uttale seg til barnevernet uavhengig av foreldrenes samtykke, og uten at foreldrene informeres om samtalen på forhånd. Barnet skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og har rett til fritt å gi uttrykk for sine meninger. Barnet skal bli lyttet til, og barnets meninger skal vektlegges i samsvar med barnets alder og modenhet.” (Barnevernsloven, 2021, §1-4).

#### 1.4.5 Minste inngripens prinsipp og retten til familieliv

I Barnevernloven, §1-5 står det at barn skal motta beskyttelse og omsorg, primært fra sin egen familie. I tråd med dette, skal tiltak i familien ikke være mer inngripen enn nødvendig (Barnevernsloven, 2021, §1-5).

I Barnevernsloven, 2021, § 1-9 – om samarbeid med barn, familie og nettverk. Barnevernet skal så langt som mulig samarbeide med både barn og foreldre og skal behandle dem med respekt. Barnevernet skal legge til rette for at barnets familie og nettverk involveres.

Elisabeth Gording Stang, Professor, OsloMet, har skrevet en lovkommentar til denne paragrafen – skrevet den 24.03.2023:

Bestemmelsens første ledd er en videreføring av § 1-7 i barnevernloven 1992, mens annet ledd er nytt, se Prop. 133 L (2020–2021) spesialmerknadene til § 1-9.

Barnevernets plikt til å samarbeide med barn og foreldre så langt det er mulig, og behandle dem med respekt, gjelder på alle stadier i en barnevernssak og omfatter alle deler av barnevernet, jf. Prop. 133 L (2020–2021) punkt 7.5.1.

#### 1.5 Tidligere forskning

I starten av prosjektet og etter at vi hadde gjennomført intervjuene og var klar for diskusjon og konklusjon, gjennomførte vi litteratursøk. Vi søkte etter tidligere forskning i databasene MEDLINE via EBSCOhost, Oria og Google Scholar. Søkeordene vi har brukt i forskjellige kombinasjoner har vært følgende:

1. Familieråd: Family group council, familiy group conference, familiy, FGC, parents, child care
2. Teori: Empowerment, Bronfenbrenner, Seikkula, Honneth
3. Type studie: qualitative, semi standarized interview, interview, experience

Vi begrenset søket til artikler som er fagfellevurdert. I det siste søket begrenset vi også artikler til de siste ti årene, uten at det gav endrede resultater over teori som var relevant for oppgaven vår. Vi gjorde denne endringen for å rette fokuset på den satsingen som har foregått de siste årene på familieråd og dermed også ha oppdatert forskning på feltet. Vår opplevelse var at vi likevel måtte bygge mye av vår teori på studier og artikler som ble publisert før 2013. Vi har også funnet noen studier ved å se gjennom litteraturlisten eller ved å søke videre

på aktuelle artikler som kommer opp under relevante studier. Vi har søkt på engelske artikler fordi familieråd opprinnelig kom fra New Zealand, men også for å få et overblikk over artikler som er oversatt til engelsk fra andre språk. Vi tok også med artikler på svensk og dansk, da vi vurderte at deres kultur og samfunnsstruktur kan sammenliknes med den norske. Vi oppdaget at fokuset på åpne samtaler og dialoger i forbindelse med familieråd, ofte var knyttet til de skandinaviske artiklene. Vi har fokusert på artikler som beskriver foreldres opplevelser, erfaringer og deltakelse og luket ut de som omhandler andre tema og synsvinkler knyttet til familieråd. I tillegg til dette har vi brukt relevant litteratur fra masterstudiet i psykososial helse med barn og unge, samt relevante nettsider vi har funnet, som for eksempel nettsidene til Bufdir.

Natland og Malmberg- Heimonen (2016) har gjennomført en studie som presenteres i deres artikkel Familieråd- frigjørende sosialt arbeid innenfor en manualbasert modell. Artikkelen tar utgangspunkt i hvorvidt sosialarbeiderens bruk av skjønn, brukerens autonomi og hensynet til lokal kontekst blir nedvurdert ved å bruke en evidensbasert metode som familieråd i sosialt arbeid. Gjennom litteraturstudien fant forskerne allikevel ut at innenfor rammen av manualbasert samhandling, er det fullt mulig å utøve kritisk refleksjon over utøvende praksis og å bruke faglig skjønn (Natland og Malmberg-Heimonen, 2016).

Havnen og Christiansen har utarbeidet en rapport med kunnskapsstatus om familieråd på oppdrag fra Barne- ungdoms- og familiedirektoratet fra desember 2013- juli 2014. Rapporten er laget for å se hvilken kunnskap som finnes på effekten av bruk av familieråd og på hvilke områder det mangler forskning. Rapporten er basert på systematiske litteratursøk. De viser til at det finnes lite forskning på effekten av familieråd og at studier som er gjennomført har blandet forskningsmessig kvalitet. Dette handler om at det er gjennomført studier i andre land enn Norge og at konteksten studiene er gjennomført i ikke uten videre kan sammenlignes med norske forhold. Ut fra funnene i rapporten, har vi valgt å nevne de som er relevante for vår problemstilling. Funnene i forhold til foreldrenes opplevelser handler om at familieråd fører familier sammen, det blir en allmenn forståelse av familiens utfordringer ved at de mottar felles informasjon, opplevelse av å ha påvirkning for fremtiden og opplevelsen av å bli hørt med sine synspunkter (Havnen og Christiansen, 2014).

Det er utarbeidet en rapport fra Esbjerg kommune i Danmark, som er gjennomført i tidsrommet 2014-2020. I rapporten deltok 6287 barn, foreldre og deres utvidede familie og nettverk. Målet og utgangspunktet for familieråd, når det gjaldt barna, foreldrene og

nettverket var å hjelpe og støtte barnet/ungdommen med å ha en positiv utvikling, læring og trivsel. Rapporten viser deltakernes vurderinger av dette på kort og lang sikt. Ut ifra rapporten er det barna/ungdommene som er de mest fornøyde med familierådsmetoden, hvor 91,7% svarer at de er godt eller riktig godt fornøyde. Foreldre og øvrig familie og nettverk svarer 86,2 % at de er fornøyde. Studien viste at det, i hele 97% av familierådene, ble utarbeidet en plan og at deltakerne i stor grad var fornøyd med denne (Rasmussen & Sandgaard, 2021).

Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) utarbeidet i 2006 en samlingsrapport fra prosjektet “Nasjonal satsing for utprøving og evaluering av familieråd i Norge”. Prosjektet var finansiert av Barne- og likestillingsdepartementet og prosjektet ble gjennomført fra 2003- 2006. I denne rapporten sier de at tidligere forskning både nasjonalt og internasjonalt, viser at foreldre stort sett er fornøyd med metoden. I NOVA sin studie ble det gjennomført en delstudie med foreldreintervju over telefon. Videre ble det gjennomført to intervju med hver informant. Det første intervjuet ble gjennomført kort tid etter familien hadde gjennomført familieråd og det andre intervjuet cirka ett år etter. I det første intervjuet deltok 63 mødre, 15 fedre og 1 fostermor. Ett år senere var det 31 mødre og 8 fedre som deltok. I denne studien fremkommer det at 7 av 10 foreldre som gjennomførte familieråd var positive til familieråd og mente at det kunne ha en positiv innvirkning på familiens utfordringer. De trekker frem at det var godt å kunne få snakket om problemene, at møtet var godt forberedt, det var koordinator og saksbehandler til stede slik at de kunne få støtte ved behov. Andre fordeler som blir trukket frem er at det ble bedre kontakt med nettverket, de opplevde bedre forståelse og respekt fra nettverket når de hadde fått informasjon fra andre og hjelpen de fikk gjennom familierådet var mer forpliktende enn når man ba om hjelp selv. En femtedel av deltakerne var skeptiske til metoden, og kun et fåtall var negative. De som var negative til familieråd, begrunnet det med at de opplevde det vanskelig å dele sine utfordringer med slekt og nettverk. De som var positive til familieråd, var også positive til å dele sine utfordringer (Falck, 2006).

En engelsk kasusstudie i boka *Family group conferences in social work and social care* (Edwards, 2018), viser til seks familiemedlemmer sin opplevelse av å delta i familieråd. To av disse er mødre som har søkt hjelp for sine utfordringer, og en er far. Foreldrene har ulike utfordringer de har søkt hjelp for. Felles for dem er at de beskriver en opplevelse av at familieråd var nyttig for dem og at det har bidratt til å løse utfordringene de søkte hjelp for. De opplevde alle å få god informasjon om familierådet før det ble satt i gang. Flere forteller at

de opplevde familierådet som utfordrende, men at det var viktig å kunne være ærlige (Edwards, 2018).

Mitchell (2020) utførte en kvalitativ studie fra Storbritannia om familieråd. Vi har valgt å fokusere på de tre funnene som ble gjort knyttet til familiens opplevelser av familieråd i denne studien. I studien ble 44 personer intervjuet hvor barn, foreldre og andre deltakere av familieråd var inkludert. I det første funnet kommer følelsene fra de involverte frem. De beskriver at de opplevde anerkjennelse for sine individuelle opplevelser av utfordringene de søkte hjelp for, støtte til å delta i prosessen rundt familieråd og forståelse ved å sette seg inn i andres oppfatning av situasjonen. Barn og foreldre opplevde at de ble mer motiverte for selve prosessen ved å jobbe mot en løsning på deres utfordringer, i tillegg til at det gav dem mer håp for fremtiden. Det andre funnet var at flere opplevde at kommunikasjonen og beslutningstaking ble bedre. Det blir også beskrevet at flere i studien opplevde at det var godt å ha et trygt fora for å snakke om de temaene som var utfordrende for dem. Det siste funnet beskriver at barn og foreldre gav uttrykk for at livskvaliteten deres var blitt bedre i den forstand at de følte seg trygge, fikk bedre relasjoner til mennesker som var betydningsfulle for dem, og de opplevde å få medbestemme. De uttrykte samtidig lettelse over å mestre egne utfordringer, uten videre involvering av offentlige hjelpeinstanser (Mitchell, 2020).

## 2.0 Teoretisk rammeverk

I dette kapittelet har vi valgt å først redegjøre for hva familieråd er og familierådets historie. Vi vil deretter belyse de tre teoriene den nordiske familierådsmodellen primært bygger på, Bronfenbrenners sosialøkologiske systemteori, sosial nettverksteori og empowerment (Bufdir, 2023). Vi har på grunn av funn i vår studie valgt å ta med Axel Honneths anerkjennelsesteori og Jaako Seikkula sin teori om dialogiske prosesser.

### 2.1 Familieråd

Nedenfor presenterer vi historien bak familierådsmodellen og implementering av denne i Norge. Vi redegjør også for teoriene familieråd bygger på.

#### 2.1.1 Familierådets historie

Familieråd “family group conferences” oppstod i New Zealand på 1980 tallet på bakgrunn av tilbakemeldinger til landets barnevern fra maorifolket, New Zealands urbefolkning (Havnen & Christiansen, 2014). Maorifolket klaget på den vestlige tankemåten med en eksperttilnærming på hvordan sosiale utfordringer blir løst, da denne tankemåten ikke gjenspeilet deres kultur. På denne tiden var barn og unge med maori bakgrunn overrepresentert blant barn som ble flyttet ut av hjemmet (Havnen & Christiansen, 2014). Maorikulturen bygger på en forståelse hvor mennesker rundt barnet bistår dersom familier trenger hjelp. Dette inkluderte familie, nettverk og andre som er/var betydningsfulle for barnet (Havnen & Christiansen, 2014). I 1989 vedtok New Zealand ved lov at alvorlige barnevernssaker i tillegg til saker som omhandler ungdomskriminalitet skal behandles i familieråd. I dag benyttes familieråd i ulike land og i svært ulike varianter (Havnen & Christiansen, 2014).

Familieråd i Norge kom på bakgrunn av et sosialpolitisk fokus i samfunnet hvor man legger vekt på økt medbestemmelse, deltakelse og innflytelse for den enkelte borger i møte med forvaltning (Havnen & Christiansen, 2014 s.13). Familieråd legger til rette for at det offentlige og brukerne samhandler i et nettverk hvor partene møtes i dialog. Det er en beslutningsmetode som kobler sammen ideer om empowerment og brukermedvirkning til praktisk handling, hvor barns medvirkning står sentralt (Vik, 2009). Modellen bygger på en forståelse av at barnet og familien har en moralsk rett og et ansvar for å delta i betydningsfulle avgjørelser som gjelder familien sin fremtid (Vik, 2009).

Familierådet er et møte hvor man gjennom åpen dialog med familie og nettverk forsøker å hjelpe den familierådet angår.

Utgangspunktet for familieråd er en mulighet for familien å være med på å påvirke og å bestemme tiltak knyttet til deres utfordringer i familien (Horverak, 2009). Hensikten er å fokusere på familiens problemløsning, å gjøre den utvidede familien og nettverk mer delaktig og gi den medansvar, involvere ressursene til nettverket, finne løsninger som er gode for barnet over en lengre tidsperiode og forbedre samarbeidet mellom barnevernstjenesten og familien (Vik, 2009). Familiene må selv samtykke til om de ønsker å ha familieråd, noe som er i tråd med empowerment tenkningen bak metoden (Horverak, 2009).

Barneverntjenesten i Norge prøvde ut modellen første gang i 1995 i forbindelse med etniske minoritetsfamilier bosatt i Norge (Horverak, 2009). Det står lite beskrevet hvordan de første familierådene gikk, men fra midten av 1990 tallet ble det gjennomført flere mindre norske prosjekter om familieråd. Etter at Sverige, Danmark og Finland gjennomførte nasjonale prosjekter om familieråd i tidsrommet 1995- 2003, satt Norge på sin side i gang et nasjonalt prosjekt i 2003 som ble faglig begrunnet med mulig økt medvirkning og myndiggjøring i barnevernssaker (Vik, 2009).

#### 2.1.2 Familierådets forberedende fase

Prosessen til familieråd starter med at familien, sammen med kontaktperson fra kommunen, finner ut hvilke spørsmål de ønsker svar på eller diskutere med sitt nettverk. Deretter kontakter den ansatte en ekstern og nøytral koordinator. Det blir deretter avtalt et møte med familien, koordinator og kontaktperson. På dette møtet gjennomgås taushetserklæring og det enes om hvem i nettverket som skal inviteres (Natland & Malmberg-Heimonen, 2016). Informanter kan bli invitert til familierådet. Dette er fagfolk fra det offentlige som gir informasjon slik at det blir lagt et best mulig grunnlag for å ta stilling til det som skal diskuteres og besvares. Det er kontaktpersonen fra kommunen som har ansvaret for å ta kontakt med informantene og invitere dem inn. Man kan be om en skriftlig informasjon dersom informantene ikke har mulighet til å møte personlig. Innlegget fra informantene skal være kort og konsist og ikke inneholde vanskelige ord eller faguttrykk (Horverak, 2009 s 68-70).

Koordinator bistår familien med å finne deltakere fra utvidet familie og nettverk. I tillegg avtaler koordinator treff med alle deltakerne, hvor de får tilstrekkelig informasjon om familierådet, inkludert spørsmålene som skal besvares (Natland & Malmberg-Heimonen,



2016). Kontaktpersonen skriver et eget innlegg, hvor familiens situasjon presenteres. Både i innlegget til informantene og til kontaktpersonen, skal det ikke utelates problematiske sider. Barnet og foreldrene får informasjon om innholdet i innleggene og godkjenner dem (Horverak, 2009 s 53-63).

### 2.1.3 Familierådet

Den første delen av familierådet handler om informasjon. Koordinator åpnet rådet og presenterer de av deltakerne som er utnevnt til referent, ordstyrer og støtteperson for barnet. Barneverntjenesten holder et innlegg hvor det gis informasjon om situasjonen og spørsmålene som skal besvares i rådet (Horverak, 2009 s 40-55). I del en, er det vanlig at det er informanter fra ulike instanser rundt barnet eller forelderen som kan gi informasjon. Dette kan for eksempel være representanter fra barnas barnehage, skole, foreldrenes rusbehandling, psykisk helse eller lignende (Horverak, 2009 s 68).

Del to av rådet er diskusjonsdelen. Da forlater informanter, koordinator og kontaktperson rommet. Deltakerne i rådet blir sittende igjen for å svare på spørsmålene sammen. De skal gjennom dialog komme frem til en så konkret, tidfestet og skriftlig plan som mulig, hvor det kommer tydelig frem hvem som skal gjøre hva. Kontaktperson og koordinator er tilgjengelige for spørsmål i denne delen (Natland & Malmberg-Heimonen, 2016).

I den tredje og siste fasen av familierådet, kommer først koordinator inn til deltakerne og forsikrer seg om at de har planen ferdig. Kontaktperson fra kommunen leser gjennom og godkjenner deretter planen. Alle deltakerne signerer kontrakten når den er godkjent, og får med seg en egen kopi av den signerte avtalen. Det blir gjerne også avtalt møte til oppfølgende familieråd (Natland & Malmberg-Heimonen, 2016).

### 2.1.4 Oppfølgende familieråd

Oppfølgende familieråd fører samme struktur som ved det første familierådet. Hensikten med oppfølgende familieråd, er å evaluere planen som ble laget i det første rådet. I tillegg kan man stille nye spørsmål som ønskes drøftes. I tillegg til struktur, følger informasjonsflyten på lik linje som det opprinnelige målet. Det finnes ingen regel på hvor mange oppfølgende familieråd man kan ha (Horverak, 2009 s. 70-76).

Erfaringer tilsier at det er positivt for barna å delta i familieråd. Deltakerne i familierådet er personer som er en del av barnets livsverden. Ved å informere barnet helt fra startfasen av et familieråd vil barnet bli en aktiv deltaker i sin egen situasjon, samtidig som det gir muligheter for barnet å komme med egne synspunkter og meninger (Horverak, 2009 s 63-68).

De viktigste kjennetegnene ved familierådsmodellen, blir ofte omtalt som hjørnesteiner (Vik, 2009). Det er fem punkter som blir kategorisert som hjørnesteiner. Den først omfatter den utvidede familien. Dette er personer i barnets nettverk som blir invitert som deltakere. Dette innebefatter blant annet slekt, venner og naboer. Den andre hjørnesteinen er at selve familierådet foregår uten offentlige personer til stede. En koordinator som ikke er saksbehandler i barneverntjenesten, er den tredje hjørnesteinen. Koordinator bistår familien med å planlegge rådet og invitere aktuelle deltakere. Hjørnestein nummer fire handler om at diskusjonene og drøftingene som skjer i selve rådet, skal ende opp i en skriftlig, konkret plan (Vik, 2009). Dette kalles også familiens plan eller handlingsplan. Planen skal innebefatte hvilke tiltak familierådet foreslår for å bedre utfordringene i familien, samt hvem som skal gjøre hva og når. Den siste og femte hjørnesteinen handler er barnets deltakelse, altså barnets stemme og mening. De voksne rundt barnet, som er foreldrene, deltakere i familierådet, kontaktperson fra barneverntjenesten og koordinator, må tilrettelegge for at barnets stemme kommer frem, blir hørt og blir tatt hensyn til. Dette gjøres ved at spørsmålene og innlegget til familierådet blir skrevet med et språk barna forstår og deres synsvinkel skal ivaretas. I tillegg får barna mulighet til å delta på hele prosessen rundt familierådet (Vik, 2009).

## 2.2 Bronfenbrenners økologiske modell

Den utviklingsøkologiske modellen til Urie Bronfenbrenner, beskriver hvordan individ og miljø har en gjensidig påvirkning på hverandre når det gjelder utvikling og vekst. Kulturelle og sosiale befatninger påvirker barns utvikling, samtidig som barn har en gjensidig påvirkning (Bronfenbrenner, 1986). Teorien vektlegger hvordan prosesser og personer i ulike sosiale systemer har betydning for barnets utvikling og situasjon. Man tenker at barnets oppvekst og livsbetingelser kan sikres ved å mobilisere ulike aktører i barnets familie og nettverk (Havnen & Christiansen, 2014).

Bronfenbrenner delte faktorene han mener har størst betydning for barns utvikling inn i 5 systemer; mikro-, meso-, ekso-, makro- og krono- systemer/nivåer. Mikrosystemet omhandler de som er i direkte kontakt med eller «face to face» med barnet, for eksempel familie og

skolen. Forholdet mellom dette systemet og barnets utvikling er sterk og påvirkes begge veier. Det andre systemet i Bronfenbrenners modell handler om hvordan gruppene i mikrosystemet påvirker hverandre, eksempelvis forholdet mellom skole og hjemmet. Det tredje nivået er eksosystemet. Til forskjell fra de to forrige systemene, dreier eksosystemet seg om elementer som ikke har direkte kontakt med barnet. Det kan for eksempel være arbeidsplassen til barnets foreldre. Arbeidsplassen kan påvirke foreldrenes holdninger, hvor mye fritid foreldrene får og trivsel. Makrosystemet er også rettet mot barnet på en indirekte måte, slik som eksosystemet. Makrosystemet viser imidlertid til barnets påvirkning av kulturelle elementer, slik som religion, materielle ressurser og livsstil. Dette har en innflytelse på barnet fordi det påvirker de gruppene som igjen har en direkte påvirkning til barnet. Det siste systemet, som kalles kronosystemet, handler i hovedsak om tid, altså når i livet viktige hendelser finner sted. Eksempelvis kom det frem at barn i middelklassen som vokste opp i den økonomiske krisen i USA på 1930 tallet, viste stort engasjement for å lykkes karrieremessig sammenliknet med likealdrende som ikke hadde blitt fratatt de økonomiske mulighetene (Bronfenbrenner, 1994).

### 2.3 Sosial nettverksteori

En sosial relasjon kan betegnes ved at to personer med gjentatt interaksjon og gjensidige forventninger er knyttet til hverandre og at relasjonen har en viss varighet (Schieffloe, 2015, s. 53). John Barnes var den første som brukte begrepet sosialt nettverk da han sammenlignet fiskegarnet med sosiale nettverk for å forklare relasjoner fra hjembyen sin, hvor knutene var mennesker og trådene var relasjoner (Schieffloe, 2015, s. 42). Sosiale nettverk oppstår når flere varige og uformelle relasjoner er koblet sammen og knytter mennesker til hverandre. Det kan være direkte og indirekte relasjoner av ulik styrke og betydning. Det finnes ulike typer sosiale nettverk, individnettverk, kontekstuelle nettverk og partielle nettverk (Schieffloe, 2015, s. 14-22).

Individnettverk består av mennesker man har personlige, direkte og varige relasjoner til, slik som familie, venner, naboer eller kolleger. Personlig nettverk er viktige for utvikling og støtte på flere områder hvor man kan få tilgang til utvidede ressurser gjennom nettverket til å løse oppgaver, søke trøst og støtte eller andre få materiell eller økonomisk støtte. Personlig nettverk anses som viktig i oppdragelse, arbeidsliv, læring og andre arenaer mennesker deltar og er viktig for hvordan mennesker opplever livskvaliteten sin. Et godt personlig nettverk er viktig når livet utfordrer og man har behov for å hente ut hjelp og støtte. I motsatt tilfelle kan et negativt nettverk påvirke negativt, for eksempel når ungdom blir en del av et negativt miljø

(Schiefloe, 2015, s 14- 22). Christiakis og Fowler (2011) i Schiefloe (2015), viser til at menneskers atferd og hva de blir til, må ses i sammenheng med relasjonene og nettverket de er en del av (Schiefloe, 2015, s 21).

Kontekstuelle nettverk er betegnelsen på nettverk hvor mennesker befinner seg i felles omgivelser og har uformelle relasjoner til hverandre, for eksempel i et nabolag eller lokalsamfunn. Kontekstuelle nettverk kan bidra med ressurser i form av for eksempel praktisk hjelp og støtte, men også bidra til opplevelse av tilhørighet og trygghet. Kontekstuelle nettverk er også viktige med hensyn til følelsen av tilhørighet og sosial integrering hvor man føler seg akseptert som en del av et støtte felleskap (Schiefloe, 2015, s 22).

Partielle nettverk er betegnelsen på nettverk man inngår i på bakgrunn av at man har feller interesser, aktiviteter eller kunnskap. Dette kan være foreninger, politiske verv, interessegrupper og lignende. De partielle nettverkene kan være viktige for den enkelte ved at de kan være med å påvirke, skaffe seg informasjon eller fremme egen yrkeskarriere (Schiefloe, 2015, s 25).

Sosial kapital handler om tilgangen man har til ressurser gjennom de sosiale nettverkene man er en del av. Disse ressursene kan vise seg på ulike nivå og være av ulik art ut fra de relasjonene man har i nettverket. Noen relasjoner kan ha mye å bidra med, mens andre lite og det kan være ulike ressurser hos den enkelte og de kan ha ulik styrke (Schiefloe, 2015, s. 91-94). Horverak (2009) viser til Haug og Horverak hvor de argumenterer for at barnevernet kan nyttiggjøre seg teorien om sosial kapital i arbeidet med barn og ungdom som får hjelp fra barnevernet. De mener hovedkjernen i sosial kapital er at det er viktig for familier og barn med gjensidighet, tillit og nettverk (Horverak, 2009, s. 34).

## 2.4 Empowerment

Empowerment er en aktiv prosess med mål om å redusere maktesløshet og forsterker det enkelte individ sine muligheter for selv å treffe avgjørelser over forhold som vedrører egne og eksistensielle hverdagsvilkår (Horverak, 2009). Empowerment prosessen sikter mot å skape personlig vekst, øke kontroll over eget liv og endring av hverdagslivet, gjennom oppnåelse av mestringsferdigheter som erverves ved aktivt å fremme deltakelse og innflytelse i fellesskap, organisasjoner og det omliggende samfunn (Horverak, 2009)

Ideologien bak empowerment stammer fra troen på at mennesket kan, ved hjelp av tilstrekkelig kontroll over de faktorer som er positivt for utviklingen, kunne få et best mulig liv sammen med andre. Med andre ord vil utfordringer kunne håndteres ved hjelp av at individer, grupper eller samfunn mobiliserer ressurser (Sørensen et al., 2002).

Empowerment blir beskrevet ut ifra settingen, eksempelvis som teori, perspektiv, tilnærming eller som ideologi og vil derfor være ulikt ut ifra hvilket menneskesyn, kontekst og virkelighetsforståelse som blir lagt til grunn for hvordan man definerer forståelsen av empowerment (Slettebø, 2008).

Empowerment, sett i lys av familieråd, knytter seg til tradisjonen innen sosialarbeid om å myndiggjøre brukeren og styrke medvirkning i eget liv (Horverak, 2009 s. 30-33). I motsetning til en paternalistisk tradisjon, hvor det er systemet rundt brukeren som bestemmer hva, hvordan og når noe skal gjøres., Videre handler empowerment om at brukeren selv bør være med på å ta beslutninger i de ovennevnte eksemplene. Hovedelementene ved empowerment vil være at brukeren skal forstå at hen kan være med å skape endring, se på sosialarbeideren som en samarbeidspartner i å løse utfordringer og at maktstrukturer kan påvirkes (Horverak, 2009 s 30-33).

## 2.5 Åpen dialog og dialogiske samtaler

På midten av 90-tallet ble begrepet «åpen dialog» brukt for første gang i arbeidet i det offentlige psykiatritilbudet i finsk Lappland. Behandlingstilbudet «åpen dialog» rettet seg mot hele familien og nettverket til pasienten. Tanken er å involvere berørte mennesker fra første stund, for å finne nye forståelser og handlingsmønstre gjennom dialog. Ved at nettverket blir involvert, inkludert representanter fra offentlige og/eller frivillige hjelpeinstanser, kan partene i dialogen bidra til å definere selve problemet og finne mulige løsninger. En person som eksempelvis har begynt å ruse seg, vil ikke nødvendigvis se på dette som et problem. Da kan nettverket rundt personen bidra til å klargjøre utfordringene og hjelpe med å finne muligheter til å endre skadelig adferd (Seikkula & Arnkil, 2013).

Åpen dialog ble utviklet av psykologen Jaako Seikkula (Seikkula & Arnkil, 2013) og hans kolleger som arbeidet på en akutt psykiatrisk avdeling i Finland. Tilnærmingen ble utviklet for å hjelpe mennesker i akutt psykisk krise ved at man mobiliserte familie og nettverk til å delta i møte med pasienten for å mobilisere maksimal sosial støtte. Gjennom dialog i møtene

ble man enige om hva tema for møtene skulle være. Dialogiske og samarbeidende praksiser hvor alt ble delt og snakket om, var sentralt (Jacobsen, Særgård og Karlsson, 2019)

Åpen dialog bygger på en tanke om at man ved å først skape en dialog, deretter kan skape endring hos pasienten eller familien via dialog. Når man sammen setter ord på problemene eller utfordringene vil familien kunne være handlende aktører i eget liv. På denne måten kan også fagpersoner involvere sitt faglige ståsted etter å ha hørt og lyttet til nye aspekter ved pasientens eller familiens situasjon (Seikkula & Arnkil, 2013). Å være til stede her og nå i samtalen er viktig i åpne dialoger. Bøe et al (2015), peker imidlertid på viktigheten av å fokusere på hva som har vært, i tillegg til hva som kommer. Ved å synliggjøre fortid og fremtid, kan man skape håp og liv til dialogen i øyeblikket. Funnene i denne studien viser betydningen av de etiske aspektene ved møtene. Dette kan innebære å «åpne opp» for de involvertes bevegelse i livet. Det kan være avgjørende å være oppmerksom på hva man snakker om og på hvilke måter. Oppmerksomheten kan være det som initierer endring hos den andre. Med andre ord handler det å leve om å konstant bevege oss inn i fremtiden ved hjelp av dialog (Bøe et al., 2015).

## 2.6 Annerkjennelsesteori

Honneth deler anerkjennelsesteori inn i en tredelt sfærekategorisering. I lys av Honneths forskning, velger vi å legge vekt på Honneths beskrivende sfærer som er kjærlighet, rettigheter og solidaritet (Honneth 2008). Kjærlighetssfæren eller den private sfæren, er hvor man har omsorgsrelasjoner og kjærlighetsrelasjoner. Dette kan være relasjonen mellom barn og barnets foreldre, ektepar og andre nære relasjoner eller vennskap mellom mennesker (Lysaker, 2011). Annerkjennelse i den private sfæren legger grunnlaget for en trygg og god selvfølelse (Honneth 2008).

Rettigheter er den andre sfæren i Honneths normative teori, og handler om at man bør ha like rettigheter som andre i samfunnet, samtidig som man bør bli respektert og anerkjenne andre sin likeverdige tilgang til rettigheter. Annerkjennelse i form av lik tilgang til rettigheter, legger grunnlag for selvrespekt (Honneth, 2008). Sfæren om rettigheter knyttes til de sosiale, kulturelle, økonomiske og politiske rettighetene enhver borger i en demokratisk stat bør ha. Rettigheter knyttes til utviklingen av moralsk ansvarliggjøring hos mennesker (Lysaker, 2011).

Den siste sfæren er solidaritet og bygger på verdsettelse av andres bidrag i samfunnet på lik linje som sin egen. Selvtillit bygges opp i denne sfæren (Honneth, 2008). En persons ytelser settes pris på og blir anerkjent av resten av samfunnet. Dette kan blant annet være innenfor arbeidsliv og frivillighet. De som imidlertid ofte havner på utsiden av denne sfæren er spedbarn, syke, minoriteter eller innvandrere som har fått endelig avslag på sin asylsøknad, men av ulike grunner fortsetter å oppholde seg i landet de fikk avslag fra. Det er derfor viktig å se på deres ressurser også i et perspektiv som innebærer inkludering (Lysaker, 2011). I forhold til familieråd, kan deltakere oppleve at de bidrar til samfunnet ved å stille opp for en familie som finnes i nettverket deres.

## 3.0 Metode

Forskningsmetode er redskapet forskere bruker for å planlegge, innhente, organisere og analysere data (Polit & Beck, 2018). Jeg og medstudent har gjennom hele prosjektet vårt arbeidet tett sammen, både i planleggingsfasen, innhenting av data og i organisering og analyse av data. Vi har skrevet alle kapitlene i oppgaven sammen, slik at vi begge er forfattere av oppgaven i sin helhet. Vi vil i dette kapitlet redegjøre for valg og bruk av metode.

### 3.1 Valg av forskningsmetode

Forskning skiller mellom kvantitativ og kvalitativ forskningsmetode. Disse har ulikheter knyttet til fremgangsmåte og metode for innhenting av data, men også knyttet til hvilken informasjon man ønsker å innhente data om og med hvilket formål. Den kvalitative forskningen er ute etter kvalitetene og egenskapene ved sosiale fenomener som ikke kan måles i frekvens eller statistikk, mens den kvantitative forskningen gjerne er ute etter utbredelse og antall (Thagaard, 2021, s. 15-16). Forskningens kvalitet vurderes ut fra dens reliabilitet, validitet og overførbarhet (Thagaard 2021, s. 19). I vår oppgave har vi valgt kvalitativ metode da vi vurderte dette som den riktige metoden for å få frem dybde og innsikt i det vi ønsket med vår forskning, å få fram foreldre sine opplevelser med å søke hjelp for sine utfordringer gjennom familieråd. Kvalitativ forskning brukes for å utvikle og systematisere kunnskap om spørsmålet man ønsker svar på, som for eksempel opplevelser, meninger, erfaringer, prosesser og relasjoner (Flick, 2022). Kvalitativ forskning er preget av sensitivitet og nærhet til praksisfeltet (Thagaard 2021, s. 16.) I vår forskning har vi vært ute etter foreldres erfaring, tanker, følelser, opplevelse med å få hjelp gjennom familieråd. En kvalitativ forskningsmetode passet derfor godt for å få frem det som er hensikten med vårt prosjekt. Man kan innhente informasjon med kvalitativ forskning gjennom ulike metoder som for eksempel intervju, observasjon eller analyse av tekster og visuelle uttrykksformer (Thagaard 2021, s 15). Vi har valgt å bruke et kvalitativt semi- strukturert intervju som metode for vår forskning.

### 3.2 Fenomenologisk- hermeneutisk vitenskapeteoretisk forankring

Hermeneutikk betyr å tolke eller fortolke (Thagaard 2021, s. 162). I vid forstand er hermeneutikkens kjennetegn å klargjøre hva det vil si å fortolke og forstå mening, hvor mening knytter seg til hvordan det menneskelige ytrer seg gjennom handling, kulturuttrykk, sosiale relasjoner og institusjoner, i de fleste sider av menneskers livsverden. Innenfor



forskning har den hermeneutiske teorien åpnet for både bredde og dybde knyttet til hva man kan forske på (Thagaard 2021, s. 162). Når man snakker om dybden i denne sammenheng er den knyttet til meningsdimensjonen i menneskers liv hvor man møter mennesker i ulike livssituasjoner og livsprosjekter. Bredden knytter seg til studier av menneskers personlige og subjektive erfaring, etikk i praksisutøvelsen og/eller historiske forståelsesrammer for brukergruppen (Thagaard 2021, s. 162).

Fenomenologien har et kunnskapsteoretisk mål, å få kunnskap om verden vi lever i igjennom levde erfaringer. For å få tilgang til denne kunnskapen må man gå veien om menneskers egne opplevelser og fortellinger (Jenssen m. fl. s. 104). Fenomenologi handler om å finne enkeltpersoners meninger og erfaringer på et dypere nivå og tar utgangspunkt i den subjektive verden (Thagaard, 2018). I vår studie ønsker vi å få frem foreldrene sine opplevelser, tanker og følelser knyttet til hjelpen de får gjennom familieråd. Gjennom tolkning av innhentet data vil vi kunne danne oss en forståelse av de fenomenene vi studerer, noe som knytter seg til fortolkende vitenskapsteoretiske retninger som fenomenologi og hermeneutikk (Thagaard 2012, s. 19).

### 3.3 Kvalitativt intervju

Kvalitative forskningsmetoder har blitt viktig i samfunnet etter 1980 tallet innenfor flere felt og må ses i sammenheng med en kvalitativ orientering hvor fenomener må beskrives, forstås og ses som konkrete kvaliteter før de behandles som abstrakte kvantiteter (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 30). En stor del av den kvalitative forskningen bygger på samtale, enten gjennom en- til- en intervju, narrative intervju eller fokus gruppe intervju (Flick, 2007, s.50). Det kvalitative forskningsintervjuet kan sammenlignes med den dagligdagse samtalen, men i en profesjonell sammenheng bruker man en bestemt metode og spørreteknikk. Målet er å få frem intervjupersonens eget perspektiv om temaet (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 42). Årsaken til at vi ønsket å bruke semi strukturert intervju som metode er at den legger til rette for å få frie fortellinger og fyldige, beskrivelser rundt temaet vi har valgt, Med et semi strukturert intervju har man muligheten til å ha en samtale med informanten hvor kunnskapen skapes gjennom informantens beskrivelser om tema (Kvale & Brinkmann, 2019). Det kvalitative intervjuet har til hensikt skape forståelse av verden slik den ser ut fra intervjuobjektets side. Målet er å få frem betydningen av menneskers erfaringer med verden de lever i og få innsikt i deres opplevelse (Kvale og Brinkmann, 2015). Det semi strukturerte intervjuet baserer seg på et sett med åpne spørsmål som forskeren har tenkt ut på forhånd, men intervjuet bør likevel ha stor fleksibilitet. Det man er ute etter er detaljerte og fyldige

beskrivelser og en dialog hvor spørsmålene kan endre seg ut fra hvor samtalen tar veien (Flick 2023, s. 195- 196).

### 3.4 Utvalg og rekruttering

Vi brukte et strategisk utvalg av 8 informanter som oppfylte inklusjonskriteriene for deltagelse. Kriteriene var at de var foreldre som har hatt familieråd i sin familie. Vi kontaktet de som koordinerer familierådsarbeidet i tre ulike kommuner og ba dem om å finne aktuelle kandidater som oppfylte inklusjonskriteriene og leverte ut et informasjonsskriv som vi hadde utarbeidet til dem, som også inneholdt et samtykkeskjema for deltakelse. Aktuelle informanter som ønsket å delta i prosjektet tok så kontakt med oss for intervju og deltakelse. Vi mottok raskt tilbakemelding fra 8 informanter som ønsket å delta i studien fra to ulike kommuner og avtalte et treff med dem der de ønsket at intervjuet skulle gjennomføres. Alle informantene som tok kontakt, hadde deltatt i familieråd på bakgrunn av kontakt med barneverntjenesten. De hadde hatt kontakt med barneverntjenesten på grunn av ulike utfordringer knyttet til barnas omsorgssituasjon.

### 3.5 Forskningsetikk og forskerrollen

Thagaard (2021) problematiserer begrepet innsamling av data som ofte blir brukt innenfor kvalitativ forskning. Dette fordi man er deltagende i utvikling av data, når man selv er deltagende i intervjuet og tolker den informasjonen man får. Man kan ikke unngå at dette påvirker resultatene av de data man får (Thagaard 2021, s28). Det var viktig for oss at informantene følte seg trygge under intervjuet og vi la derfor til rette for at de selv kunne velge et sted de vil la seg intervjuet, hvor de kan føle seg trygge og komfortable og at intervjuet på den måten kunne bli minst mulig belastende for dem. Informantene valgte ulike steder de ønsket å bli intervjuet, noen ønsket å ta imot oss hjemme, andre ønsket å møtes på cafe og en på et møterom på helsestasjonen. I planleggingen av forskningen ble det utarbeidet en intervjuguide til intervjuene med åpne spørsmål som inkluderte alle fasene i et familieråd. Vi hadde et håp om at informantene ville svare åpent og gi tykke beskrivelser på spørsmålene vi stilte. Intervjuene ble en fin dialog hvor vi fikk tykke beskrivelse av hvordan de opplevde familieråd.

Kvale & Brinkmann (2019), sier det er viktig for forfatteren å være bevisst den asymmetriske relasjonen i intervjusituasjonen (Kvale og Brinkmann, 2019). Vi tok hensyn til dette så godt vi kunne ved å unngå å bruke faguttrykk og ved å ha en høflig og vennlig tilnærming til

informantene. Det var viktig at de var klar over at deltagelse var frivillig og at samtykket de gav var informert (Kvale og Brinkmann, 2019).

Intervjuene ble tatt opp på båndopptaker og informantene samtykket til dette. Båndopptaker ble brukt fordi lydopptak gir fyldig informasjon om dialogen mellom forsker og informant og gjør at man i etterkant kan registrere pauser i samtalen, engasjement og eventuell nøling (Thagaard 2021, s. 111). Dette opplevde vi var viktig for å kunne lytte sensitivt og oppmerksomt, for å ta imot det informantene fortalte på en god måte, samt stille oppfølgende spørsmål. Vi kunne deretter lytte på opptaket og høre hva som ordrett ble sagt i eget tempo og spole frem og tilbake ved behov (Thagaard 2021, s. 112). Opptakene ble lagret i innelåst skap adskilt fra personopplysninger og skal destrueres når prosjektet er ferdigstilt.

Ved å ha en åpen, refleksiv holdning til informanter, datamaterialet og funnene våre, har vi prøvd å legge vår egen forforståelse til side (Braun & Clarke, 2019). Fullstendig nøytralitet er ikke mulig å oppnå i kvalitativ forskning, som igjen er bygget på den fortolkede tradisjonen (Tjora, 2018 s 83-85). Vi har derfor stilt oss spørsmål ved hvordan vår forforståelse kan ha påvirket intervjuene og funnene våre. Kunnskap og erfaring fra feltet kan være negativt i den forstand at man kan ha et ensidig syn og forutinntatthet på forventninger og holdninger. På en annen side, kan kunnskapen brukes til å stille riktige spørsmål og ha en større forståelse for situasjonen rundt dem man intervjuer (Tjora, 2018 s 83).

Selv om vi ikke hadde eller har en relasjon til våre informanter, ei heller kjente vi til historien deres, kan det være en barriere at vi har jobbet som kontaktpersoner i barnevernet, da mange som benytter seg av familieråd har fått dette presentert av barneverntjenesten. Noen kan ha negative holdninger eller opplevelser med barneverntjenesten. Det har likevel vært viktig for oss å være transparente i våre forskerroller og i vår forskning. Å redegjøre for eksempel for hvilke valg og hvorfor de er tatt, hvordan man har rekruttert informanter, hva slags teorier som er knyttet til og hvilke problemer som har dukket opp underveis er viktig for å vise gjennomsiktighet i forskningen (Tjora, 2018, s. 83-85).

Vi kjente på en ubalanse i maktforholdet mellom oss og informantene på grunn av vår doble rolle ved at vi til daglig jobber i barneverntjenesten, men i denne studien har hatt rollen som forsker/intervjuer. Selv om vi ikke hadde noen kjennskap til informantene på forhånd, kunne det være med å spille inn på maktforholdet og relasjonen mellom oss, bare det at

informantene visste at vi jobber i barneverntjenesten. Vi delte informantene mellom oss, slik at vi kun var en til stede under hvert intervju. Vi vurderte det som bedre for informantene at vi satt en til en istedenfor to intervjuere og en informant da dette ville kunne forsterke maktubalansen ytterligere. Vi prøvde som sagt å legge vår forforståelse til side. Likevel var det vi som ledet tema, valgte hvilke spørsmål som ble fulgt opp og mest sannsynlig hadde mer vitenskapelig kunnskap enn informantene våre, knyttet til denne tematikken. Til tross for at vi informerte informantene om at vi kun ønsket å snakke om familieråd og at det ikke fantes riktige eller gale svar, var det en fare for at de likevel kun svarte det de trodde vi ville høre (Brinkmann & Kvale, 2018). Et annet aspekt vi har tatt stilling til, er hvorvidt utvalget som meldte sin interesse for å delta i studien, hadde ulike opplevelser av familieråd. Faren var at kun de som hadde positive opplevelser samtykket til å delta i studien som informanter, mens de med negative erfaringer uteble.

### 3.6 Transkribering

Etter at intervjuene var ferdige, transkriberte vi lydopptakene slik at vi fikk et data materiale i tekst, som kunne analyseres. Selv om vi opplevde at vi var godt kjent med materialet fra intervjuene etter å ha vært i selve intervjusituasjonen, ha hørt gjennom lydopptaket flere ganger, og snakket sammen om foreløpige funn, gjorde vi allikevel nye oppdagelser da vi transkriberte. Vi opplevde derfor at dette var en viktig del av bearbeidelsen av datamaterialet.

### 3.7 Analyse av datamaterialet

For å analysere og systematisere data som ble utviklet gjennom intervjuene brukte vi Braun og Clarke (2022) sin tematiske innholdsanalyse. Brown og Clarke (2022) sier at tematisk analyse kan brukes på tvers av ulike metodologiske tilnærminger og er fleksibel med tanke på å kunne brukes både i deduktive og induktive analyser (Braun og Clarke, 2022). Tematisk innholdsanalyse er en metode for å identifisere, analysere og beskrive temaer i datamaterialet. I vårt arbeid med datamaterialet gikk vi gjennom de seks punktene Braun og Clarke (2006) beskriver, som vi vil redegjøre for under.

Allerede under intervjuene, oppdaget vi en del koder som hadde en underliggende mening, samtidig som de mer bokstavelige kodene ble mer fremtredende under transkriberingen. Først gjorde vi oss kjent med dataene ved at vi transkriberte dataene selv og noterte ned umiddelbare ideer. Under transkriberingen, begynte også forslag til tema å dukke opp. Ved å lytte gjennom

materialet og transkribere selv, fikk vi muligheten til å spole frem og tilbake og å lytte på ulike sekvenser flere ganger for å være helt sikker på at vi forstod det som ble sagt så riktig som mulig.

Braun og Clarke (2022) beskriver kodingen som en viktig del av analyseprosessen, da kodingen blir systematisk. En kode kan ha flere meninger (Braun & Clarke, 2022). Gjennom dette arbeidet skrev vi ned koder om hva informantene sa, knyttet til problemstillingen vi ønsket å finne svar på. Kodene sorterte vi i et skjema hvor vi la inn sitater fra intervjuene. I vår prosess opplevde vi at navngitt kode kunne ha flere meninger, da det skilte mellom beskrivende mening og mening vi leste mellom linjene. Kodene som ved første øyekast var like, kunne havne under ulike tema. Kodene vi fant varierte mellom å være beskrivende ord til hele setninger. Ved å gå systematisk gjennom koding, kan man unngå «cherry picking», hvor forskeren finner koder som passer til sin egen teori om forventninger til funnene (Braun & Clarke, 2022).

Deretter skrev vi kodene over på post- it lapper som vi sorterte for å finne passende tema. Noen temaer utgikk fordi det ikke var nok koder til å underbygge dem. I tillegg laget vi noen undertema for å kategorisere bedre. Vi tok bort undertemaene etter hvert som temaene ble tydeligere, da vi ikke lenger opplevde at vi hadde behov for dem. For å analysere temaene godt nok, anbefaler Braun og Clarke (2022) at man stiller seg selv som forsker en del spørsmål. Eksempler på spørsmål kan være: Hva betyr dette temaet, hva kommer frem av antakelser fra dette temaet og hvorfor snakker folk om fenomenet på dette viset? (Braun & Clarke, 2006). Metoden skal være en kreativ, bevisst og refleksiv prosess hvor forskeren har en aktiv rolle med å identifisere mønstre, velge ut og utvikle temaer og skrive disse i en rapport (Braun & Clarke, 2019). Videre vil dette være en induktiv latent analyse, hvor analysen er datadrevet med fortolkninger av utvalgt teori.

Vi endte opp med tre tema som vi kunne se ut ifra de tre fasene i familierådsprosessen, som er; *den forberedende fasen*, *selve familierådet* og *fasen etter familierådet*. Vi skrev ned funnene med eksempler og sitater fra intervjuene. Til slutt trakk vi linjer mellom funnene og forskningsspørsmålet.

### 3.8 Studiens reliabilitet, validitet og relevans

Thagaard (2018) beskriver reliabilitet som forskningens pålitelighet. Pålitelighet vises ved transparens gjennomgående i hele forskningsprosjektet. Vi har forsøkt å gjøre prosessen i denne studien så transparent som mulig, slik at både de som leser studien og informantene vi har intervjuet, kan se hva som er gjort og hva vi har funnet. Reliabilitet i kvalitative studier handler om dataene forskningen er basert på. I tillegg vil reliabiliteten bli sett i sammenheng med vurderinger som er gjort for hvordan dataene blir brukt og videreutviklet (Thagaard, 2018 s 188). Vi har fulgt retningslinjer for transkribering og analyse av materialet så nøyaktig som mulig for å sikre studiens reliabilitet i størst mulig grad.

Validitet handler om hvorvidt kunnskapen som formidles er gyldig. Validitet eller gyldighet handler om hva slags tilnærming man har brukt for å finne svar på forskningsspørsmålet (Thagaard, 2018 s 19). I denne studien er det positivt at vi kunne spørre informantene mer utdypende om vi hadde forstått dem riktig gjennom intervjuet, Det styrker også oppgavens validitet at vi har vært flere som har diskutert funnene, funnene er diskutert både sammen med medforsker og veilederen vår. Vi har vært opptatt av å bruke så lik gjengivelse av informantenes beskrivelser som mulig.

Studiens relevans vises i om forskningen kan relateres til liknende situasjoner (Tjora, 2021 s. 79). Studien vår er en studie med åtte informanter og relevansen av studien må ses ut ifra dette. Man kan likevel si at studien har relevans og overføringsverdi, da informantene har gitt tykke beskrivelser av deres opplevelser. Sett i sammenheng med andre studier om samme tema, vil den kunne være et supplement til forskning om foreldres opplevelse av familieråd.

## 4.0 Etiske overveielser

Schnell og Heinritz (2006) har laget en liste over åtte prinsipper knyttet til etikk i forskning. Disse innebærer at forskeren kan rettferdiggjøre hvorfor forskningen er nødvendig, beskrive mål, beskrive omstendighetene rundt forskningen, gjøre prosedyren forståelig for de som ikke er eksperter, forutse positive og negative konsekvenser for deltakerne, brudd eller skader og hvordan forbygge disse (Schnell og Heinritz i Flick 2023, s. 120- 133).

Familieråd er en utbredt metode for å finne løsninger på familiers utfordringer, derfor vil denne studien kunne ha stor nytte for samfunnet med tanke på å få frem erfaringene til foreldre som har deltatt i familieråd. En ulempe kan være at det kan være sårt å fortelle om utfordringer i familien og da spesielt dersom det ikke har gått bra etter familierådet. Gjennom funnene i studien kan man bidra til at tjenesten forbedres ut fra brukernes perspektiv. Vi skulle også gjerne ha intervjuet barna for å få frem deres opplevelse, men siden de regnes som en særlig sårbar gruppe, samt studiens omfang, vil denne gruppen eventuelt måtte prioriteres i senere studier. Informantene fikk beskjed om at de ikke skal ha fokus på barnas opplevelse, fokus for denne studien er foreldrenes opplevelse. Vi mener vår studie er viktig for å bidra til økt forståelse av foreldres opplevelse av familierådet som et offentlig tiltak for å bedre livssituasjonen i familier som deltar på bakgrunn av utfordringer i familien.

Informantene fikk muligheten til å lese gjennom funnene i studien før den ble publisert og på den måten vil man bidra til at resultatene gjengis så nøyaktig som mulig. Det var imidlertid ingen av informantene som trakk seg fra denne studien. Samfunnsvitenskapelig og humanistisk forskning er i stor grad avhengig av deltakelse som krever direkte kontakt mellom deltaker og forsker. I så måte har forsker og forskerinstitusjonen ansvar for å påse at forskningen ikke krenker menneskeverdet. Det handler om å sikre menneskets likeverd, velferd og autonomi (Haugen & Skilbrei, 2021 s 27). I forkant av intervjuene sendte vi søknad og fikk godkjenning av plan for innhenting og oppbevaring av personopplysninger til informantene av SIKT (se vedlegg). Deretter sendte vi en søknad og fikk etisk godkjenning av studien fra FEK, fakultetets etiske komite (se vedlegg).

Det vil alltid være en risiko for at vanskelige følelser knyttet til utfordringen de oppsøkte familieråd for, vil kunne komme opp igjen og oppleves som belastende. Det ble derfor snakket med informanter om dette i forkant og det ble gitt råd om at de burde gå en tur eller

eventuelt snakke med noen de stoler på dersom de skulle oppleve ubehag i etterkant av intervjuet. Dersom de ikke har noen de kan snakke med, ble de rådet til å kontakte oss slik at vi kan veilede dem videre til lavterskeltilbud i kommunen. Informanter kunne komme til å fortelle om tredje personer i intervjuet. Vi informerte derfor informantene før intervjuet om at det er viktig at de ikke kommer med opplysninger om tredjepersoner (andre enn dem selv), eller oppgir opplysninger som kan spores tilbake til en tredjeperson. Vi var forberedt på og informerte om at dersom de kom i en slik situasjon at de navngav en tredjeperson, ville vi ikke ta med disse opplysningene i det transkriberte datamaterialet.

Gjennom intervjuene oppdaget vi begge raskt at det var etisk utfordrende aspekter ved å intervju informantene om deres opplevelse med familieråd. Selv om informantene på forhånd ble informert om at det er selve familierådsprosessen vi forsker på, virket det helt naturlig for informantene å fortelle inngående om hva de søkte hjelp for gjennom familieråd under hele intervjuet. Det var en utfordring å vite når man skulle følge opp med spørsmål for å utdype det informantene sa og når man skulle stoppe av respekt for å ikke gå dypere inn i tematikken, enn det informantene selv ønsket. Det kan være en spenning mellom etiske hensyn og ønsket om å oppnå kunnskap i kvalitativ forskning. Forskeren ønsker at intervjuet skal være så dypt og beskrivende som mulig, samtidig som man er redd for at informanten sin personlige integritet krenkes (Kvale og Brinkmann, 2019). Det var også et dilemma for oss å lytte til utfordringene familien hadde uten å gå inn i disse og forsøke å hjelpe, slik vi er vant til å gjøre i vårt yrke og som ligger intuitivt i oss. Det var viktig for oss å være bevisst på egen forforståelse og egne holdninger i møte med informantene slik at vi var åpne for å ta imot deres opplevelse og mening uten at det skulle komme til syne for dem verken verbalt eller non verbalt (Kvale og Brinkmann, 2019)

#### 4.1 Informert samtykke

Det var viktig at informantene gav et informert samtykke og det var vårt ansvar å se til at dette er gjennomført før vi igangsatte forskningen. Et informert samtykke innebærer at deltageren skal få tilstrekkelig informasjon om formålet med forskningen, forskningsfeltet, finansiering, hvem som får tilgang til informasjonen som blir innhentet, hvordan resultatene skal bli brukt og om konsekvensene av å delta i prosjektet (Thagaard 2018). Vi gikk gjennom informasjonsskrivet før vi gikk i gang med intervjuet og brukte god tid på å gi informasjon om forskningsprosjektet i forkant, slik at informantene skulle være så godt informert som mulig. Informantene fikk også mulighet til å stille mulige spørsmål før de ble intervjuet. Informantene stilte ingen spørsmål knyttet til intervjuet før igangsettelse, men i løpet av



intervjuet kom det fra noen informanter frem spørsmål om de svarte riktig. De ble da trygget på at det ikke var noe riktig eller feil svar og at vi er ute etter deres tanker, følelser og opplevelse av familieråd.

## 5.0 Resultater

Formålet med denne studien var å få innsikt i hvordan foreldre opplever å søke hjelp for familiens utfordringer gjennom familieråd. I dette kapitlet vil vi presentere funnene fra de åtte intervjuene vi har gjennomført. Basert på Braun og Clarke (2019) sin refleksive analysemetode av datamaterialet har vi valgt å presentere funnene fra datamaterialet som en prosess, fra familien blir kontaktet av koordinator og til de har gjennomført sitt siste familieråd. Dette valgte vi fordi vi var interessert i foreldrenes opplevelse i alle faser av familierådsprosessen og at fasene henger sammen med hverandre. Gjennom koding og gruppering av datamateriale, kom vi frem til følgende tre tema:

- Er det noen der for meg?
- Dialogens betydning
- Vi fikk bedre kontakt og samarbeid

### 5.1 Forberedende fase- er det noen der for meg?

Allerede i starten av intervjuprosessen la vi merke til at det var mye følelser hos informantene knyttet til å invitere familie og nettverk til selve rådet. Samtlige av informantene snakket mye om dette under intervjuet og den non- verbale kommunikasjonen i intervjusituasjonen bidro til å understreke følelsene og opplevelsene deres knyttet til dette. Flere foreldre sa at perioden hvor man fant ut hvem man skulle invitere, var utfordrende både for dem og for barna fordi de var usikre på hvem de skulle invitere og ikke.

Flere uttrykte at de hadde vært redde for at ingen ville komme i familierådet. En av informantene sa *“før familierådet trodde jeg ikke at jeg hadde noen, men nå opplever jeg at jeg har noen”* (Ole<sup>1</sup>). Flere uttrykte imidlertid overraskelse og glede knyttet til å se hvor mange som kom i familierådet, over å se hvor mange som ville hjelpe og brydde seg om dem. *“Så er det flere som vil hjelpe enn du tror”* (Tor). En uttrykte at det var uenighet knyttet til hvem som skulle inviteres. *“Min datter ville ikke at hennes tante og onkel skulle komme, for de har utfordringer selv”* (Åsa). *“Det tryggeste for meg og ungene var å ta min nærmeste familie”* (Ole). Flere var spent på om noen i det hele tatt ville komme, de uttrykte skam knyttet til om ingen ville delta. *“Kjipt hvis de takket nei til å komme”* (Ole). *“Jeg hadde angst for at ingen ville komme, det er så skam”* (Tor). En annen sa at *“du har mer ressurser enn du tror”* (Frode). En uttrykte også tanker knyttet til at man hørte til forskjellige familier, han sa

“det ble veldig tydelig hvem som var der for hvem- hennes slekt på den ene siden og min på den andre” (Tor).

Det ble brukt uttrykk som *angst, frykt* og *nervøsitet* for å beskrive følelsen de hadde knyttet til hvordan nettverket ville reagere når de fikk informasjon om situasjonen til familien. “Jeg hadde frykt inni meg. Jeg hadde mye usikkerhet på hvordan de ville reagere” (Åsa). “Det var koselig å invitere, men jeg var nervøs” (Liv). “Jeg var redd hva nettverket skulle si, om de ble sinna” (Janne).

Flere uttrykte også at det var skummelt å spørre nettverket om hjelp og at de ikke hadde tenkt på å engasjere slekt og nettverk. “Det var vanskelig å spørre nettverket om ekstra hjelp” (Liv).

Syv av informantene svarte at de hadde fått nok informasjon om familieråd på forhånd. Av de syv svarte samtlige at de likevel ikke hadde forstått hvordan familierådet fungerte før de selv hadde vært med på det første rådet. En av informantene forklarte det slik:

“Jeg fikk nok informasjon, men akkurat når jeg fikk den informasjonen så trodde jeg ikke at det var alt. At det var litt større da, men det var jo bare et møte der vi laget en handlingsplan. Det var mye mer ufarlig enn det jeg gjorde det til i begynnelsen tror jeg.” (Janne)

Mye tydet på at det var vanskelig for informantene å se for seg hvordan rådet var i praksis. “Greiene var jo at jeg ikke visste hva det var. Hvis du skal beskrive en stol og du aldri har sett en stol før, er det veldig vanskelig å se det for deg” (Ole). Informantene beskrev at de på forhånd fikk informasjon fra kontaktperson og deretter koordinator etter at de hadde takket ja til tiltaket. En av informantene fortalte også at hun hadde sett en film om familieråd, en annen hadde fått brosjyrer med informasjon. “Jeg husker jeg fikk noen brosjyrer og...jeg vet ikke om jeg husker jeg leste de. Jeg er ikke glad i å lese hefter og brosjyrer. Jeg følte ikke de var så konkrete” (Åsa).

## 5.2 Familierådsmøtet- dialogens betydning

En av informantene beskrev det som forferdelig å sitte i selve rådet, og flere forteller om angst for å sitte der. En informant sa “å sitte der er det verste jeg har opplevd, men situasjonen vår ble bedre etter rådet, det var nødvendig” (Frode). Fem av de åtte informantene uttrykte frykt for hva nettverket ville si om problemene deres og hvordan det ville bli tatt imot. Ord som ble brukt for å beskrive hvordan de opplevde å sitte i selve rådet er at en følte at det ble *rettet pekefinger mot seg*, en *følte seg naken*, en *blottlagt*. Samtidig uttrykte en at “det var godt å kunne være ærlig i trygge rammer” (Ole).

En sa at *“det synliggjorde elefanten i rommet”* (Ole). En annen beskrev det slik: *“En må bøye hodet ned i en sak som en egentlig ikke kan gjøre noe spesielt med, for å si det sånn da”* (Roy). Flere informanter gav uttrykk for at det var fint at noen andre gav informasjon om situasjonen deres, en nevnte barnevernet, en sin behandler fra psykisk helsehjelp og en nevnte oppfølger fra rusbehandlingen sin. *“Det var godt å slippe å fortelle om situasjonen selv og det at andre informerte gjorde at nettverket fikk mer tillit”* (Janne).

*“Jeg kommer fra en familie som aldri har hatt noe annet enn seg selv, så det er både besteforeldre fra begge sider... nesten ikke til stede. Og det har jeg savnet så det at foreldrene mine viser at de vil bidra og være med på oppveksten deres... det er en fin ting”* (Ole).

To av informantene delte at de syntes det var god stemning i rådet. *“De gav mye av seg selv for å hjelpe. Spesielt den sommeren. Det var overraskende bra. Det var bra fordi de så oss og barna”* (Frode). Som intervjuere opplevde vi det som svært sterke beskrivelser å høre hvordan foreldrene uttrykte egne følelser og opplevelsen av selve rådet. Det var spennende å likevel høre de si at det var nødvendig for barna, at familierådet hjalp, og at familiens situasjon ble bedre etterpå.

Flere uttrykte at det oppfølgende rådet var bedre, da visste de hva de gikk til og kunne slappe mere av. Planen ble også mer konkret og bedre ved det andre rådet. En av informantene uttrykte: *“Så ble det mer konkret hele planen på gang nummer to da”* (Roy). En hadde ikke selv klart å følge opp planen fra det første familierådet, og uttrykte det slik:

*“Jeg sa ifra til barnevernet og da var de rett på ballen og sa i rådet at det jeg klarte utover var bonus og da lettet det mye fra skuldrene mine og da kunne jeg plutselig være mer med ungene mine for da var det ikke sånn-du må”* (Ina).

### 5.3 Etter familierådet - å være en del av noe større

Flere informanter fortalte at det var laget en handlingsplan i familierådet, men den ble ikke brukt som en fysisk plan eller som en plan man viste til. *“Vi nevner ikke planen, men alle har den i minnet”* (Janne). *“De vet hva de skal gjøre, planen blir fulgt”* (Tor). *“Den har jo vært i bakhodet hele tiden, den har jo vært i bevisstheten liksom. Men planen har ikke vært fremme på bordet, vi vet hvem som skal gjøre hva”* (Ole). Fem av de åtte informantene uttrykte at selv om det var en plan, var denne også fleksibel uten at det var noe problem at den ble litt endret underveis. Det fungerte på en annen måte og bedre enn før å samarbeide med familien.

*“Planen blir fulgt til tider og om det er en periode med mye sykdom også videre så tenker vi at vi ikke må følge den sånn slavisk”* (Frode). Tre av informantene la vekt på at det kunne være til barnas beste å ikke følge planen. *“Det ville blitt veldig mye stress for ungen også,*

*hvis vi absolutt skal gjøre det mens det er mye annet også som skjer” (Liv). En beskriver hvordan andre elementer i livet til barna spilte inn på planen: “Når fotballtrening og sånne ting tar fokus må man nesten bare prioritere det og ikke holde på avtalen for å holde på den”(Roy).*

Det kom også frem at kommunikasjonen mellom familie og nettverk ble bedre, og barna fikk det bedre. *“Det har blitt mer åpenhet i familien”(Ole). “Positivt for det kom inn folk som hjelp” (Janne). Syv av informantene opplevde at de fikk et bedre forhold til nettverket sitt fordi de gav uttrykk for å ville hjelpe dem og barna i en sårbar situasjon. Ved at kommunikasjonen med nettverket ble bedre, følte de at de kunne spørre om hjelp ved senere anledninger eller ved andre utfordringer. “Jeg har mer kontakt med nettverket i ettertid, det er lettere å be om hjelp”(Tor). “Hvis det skal skje noe med barna i fremtiden, vet jeg at jeg kan gå til familien” (Janne). “Det er lettere å gjøre avtaler med familien etter familierådet” (Tor).*

Kun en av informantene gav uttrykk for at relasjonen ikke hadde endret seg etter familierådet og var skuffet over at nettverket ikke opprettholdt kontakten *“Skal jeg være ærlig, er det ingen som har tatt kontakt. De lar meg være i fred, styre meg selv, skulle ønske det var mer innblandinger” (Åsa).*

## 6.0 Diskusjon

I diskusjonen vil vi presentere hovedfunnene fra denne studien og knytte disse opp mot tidligere forskning, og annen litteratur som kan bidra til å belyse problemstillingen vi har valgt. Hovedfunnene våre er at det er mye følelser knyttet til om det er noen der for den enkelte, dialogen i familierådets betydning for endringsprosesser, og viktigheten av opplevelsen - «å få makta over eget liv» tilbake til familien. I tillegg vil vi drøfte funnene i lys av vårt teoretiske rammeverk: Bronfenbrenners økologiske modell, sosiale nettverksteori, empowerment, dialogiske samtaler og anerkjennelsesteori.

### 6.1 Er det noen der for meg?

Allerede tidlig i intervjufasen ble vi oppmerksomme på at vi begynte å se funn vi ikke hadde sett for oss at vi ville finne da vi gikk i gang med å prosjektet vårt. Vi har begge hørt at familieråd er bra, at tiltaket bør anbefales til familier, og at selv om foreldrene sier det ikke finnes noe nettverk, så er familierådskoordinatorerne gode til å finne frem nettverket til den enkelte familie. Det vi derimot ikke var klar over, og som kom frem som et tydelig funn for oss, er hvor mye følelser foreldrene uttrykte knyttet til det å invitere familie og nettverk inn i familieråd. Det fremstod for oss som om dette var noe av det viktigste med hele familierådet. Spenningen, skammen og følelsene knyttet til om det er noen som vil komme i familierådet, som vil hjelpe, «som bryr seg om meg og barna mine», gav sterke beskrivelser. Ved siden av følelser og tanker knyttet til om noen ville komme, ble det også tydelig hvor utfordrende og belastende det kan være å fortelle familie og nettverk om utfordringer som ligger til grunn for kontakten med og behovet for hjelp fra det offentlige. Frykten for at familie og nettverk skal reagere med sinne eller bli redde og bekymret for det de får vite, var også et fremtredende funn. «Hva om de ikke tåler meg?» Studien vår har fått oss til å undre oss over om det hele egentlig handler om mellommenneskelige relasjoner, om å bli respektert, anerkjent og vist omsorg for- akkurat for den du er.

Bronfenbrenners (1994) økologiske modell kan man knytte til funnet om følelser vedrørende nettverkets deltakelse. Bronfenbrenner beskriver mikrosystemet i barnets utvikling som tilknytningen man har “face to face” (Bronfenbrenner et al., 2005). Dette gjelder de mennesker som står personen nærmest gjennom bekjentskap og relasjon over lengre tid, og som er tilgjengelige for kontakt (Bronfenbrenner et al., 2005). I denne studien fortalte foreldrene at det ble lettere å ta kontakt med nettverket etter familierådet. De hadde

lettere for å spørre om hjelp, og opplevde at de ville stille opp for barna og familien dersom de trengte det i fremtiden. Bronfenbrenners økologiske modell, forklarer barnets utvikling som en gjensidig prosess mellom barnet og miljøet det lever i (Bronfenbrenner et al., 2005). Ved at foreldrene får bedre relasjon og trygghet til nettverket og kan bruke nettverket som en ressurs, kan dette bidra til å styrke barnas utvikling (Bronfenbrenner et al., 2005). Barna vil kunne utvikle en god relasjon til nettverket som kan bistå, støtte og være et positivt tilskudd i livene deres, både i medgang og motgang. Ved å invitere utvidet nettverk som for eksempel skole eller barnehage til familierådet, kan dette være med å bidra til at foreldrene og barna ikke føler seg alene med utfordringene sine. Det kan også bidra til bedre relasjon og samarbeid mellom ulike nivåer i økosystemet rundt barnet, det Bronfenbrenner definerer som mesosystemet (Bronfenbrenner 1994).

Havnen (2006) sier at i deres studie, var det stor enighet blant informantene og koordinator om hvem som skulle inviteres til familierådet. I noen tilfeller var det utfordringer knyttet til hvem som skulle inviteres av fedre og besteforeldre da barna hadde ulike fedre. Havnen (2006) viser til at prosessen med hvem som skulle være med å delta og ikke, var vanskelig både for de som skulle invitere, de som ble invitert og de som ikke ble invitert (Havnen, 2006, s. 116). Disse funnene kan sammenlignes med funnene fra vår studie, hvor informantene var svært opptatt av prosessen knyttet til hvem de skulle invitere og ikke. En av informantene i vår studie gav uttrykk for at det var utfordrende å sitte i familierådet da familiene satt på hver sin side av bordet og det ble et tydelig skille mellom hvem som hørte til hvilken familie. Havnen viser i sin rapport til at det kan bli for mange personer å forholde seg til i et familieråd og mange relasjoner å ta hensyn til (Havnen, 2006, s. 117).

En informant i NOVA sin rapport forteller at hun var skeptisk til familieråd da hun ble introdusert for det, og synes det var nifst, hun var redd for å belaste familien sin med hvordan de har det og problemene deres. Etter å ha snakket om hvordan familierådet forløp, hvem som kunne delta og hvem hun ville invitere, valgte hun å bli med likevel og tenkte det var fint at familien fikk vite hva de strever med (Havnen, 2006, s.112). I vår studie gjorde vi lignende funn, det var flere informanter som gav uttrykk for bekymring knyttet til hvordan familien ville reagere når de fikk vite om utfordringene i familien. Flere uttrykte også at de opplevde det som vanskelig å be familien om hjelp og det å belaste dem på grunn av deres utfordringer.

I Edward (2018) forteller en mor som søkte hjelp for å bedre samspillet mellom henne og datteren, at hun var “scared to death”, altså livredd før familierådet. Moren forteller at det var skummelt å skulle være åpen og ærlig om personlige følelser som hvordan hun hadde opplevd oppveksten og hvordan familien hennes har det nå. Hun forteller at hun var redd for hvordan deltakerne ville reagere, spesielt hennes mor, men at hun så det som nødvendig å dele likevel (Edward, 2018). Hun sa videre at det var en følelsesmessig opplevelse, hvor mange ble opprørt. Familieråd gav likevel et grunnlag for å kunne være åpne, ærlige og akseptere hverandres meninger. Hun forteller at hun var alene og isolert før familierådet og at det var en barriere for henne å komme over frykten. Hun opplevde at hun gjennom et familieråd fikk støtte til å være modig og kunne være ærlig om de utfordringene hun hadde. Hun opplevde også at gjennom et familieråd fikk hun muligheten til å ha kontroll over det som ble bestemt (Edward, 2018).

Våre funn viser at foreldrene opplevde stor bekymring i forkant av familierådet for hvordan familien og nettverket ville reagere når de fikk informasjon om hva de strever med. For flere av foreldrene opplevdes det viktig å kunne være ærlige og åpne om sine utfordringer i familierådet og samtidig bli møtt med forståelse og omsorg av familie og nettverk. Dette finner vi igjen i Honneth (2008) sin anerkjennelsesteori hvor han skriver at anerkjennelse i den private sfæren legger grunnlaget for en trygg og god selvfølelse. Informantene uttrykte skam og bekymring knyttet til hva deltakerne i familierådet ville si når de fikk vite hva de strevde med. Mitchell (2021) påpeker i sin artikkel, viktigheten av å se til anerkjennelsesteori i familierådsarbeidet. Hun viser til at anerkjennelse er en dialektisk konstruksjon hvor man gjennom gjensidig anerkjennelse opplever å få være med å bestemme i samfunnet. Mitchell (2021) viser til Honneth og hevder at selvidentitet trives best i konteksten av sosiale relasjoner, hvor man gjensidig anerkjenner hverandre. Ved å anerkjenne og bli anerkjent kan et menneske oppleve selvrealisering. I motsatt tilfelle kan det å ikke bli anerkjent med sine feil, oppleves som en kamp for sin identitet (Mitchell, 2021). Anerkjennelsesteorien viser altså til to ulike aspekter ved familierådet; at man gjennom statlige virkemidler, i tilfeller hvor staten har en bekymring for et barn, gir ansvaret tilbake til familien. Dette er en anerkjennende måte å akseptere hverandre på, og å vise kjærlighet, omsorg og forståelse slik våre informanter uttrykte. Mitchell sier videre at selvrealisering og identitet skapes gjennom anerkjennelsesformene solidaritet, kjærlighet og ivaretagelse av rettigheter (Mitchell, 2021).



## 6.2 Dialogiske samtaler

I familierådsmodellen er det fokus på barnas medvirkning og medbestemmelse (Bufdir, 2021). Vi hadde sett for oss at dette også var fokuset til foreldrene når de skulle beskrive opplevelsen av å søke hjelp gjennom et familieråd. Det er gjennomført flere studier på hvordan familien og da spesielt barn har opplevd å få medvirke i egen sak ved bruk av familierådsmodellen (Vik, 2009). Det viser seg at det er viktigere for barn å oppleve å bli lyttet til enn å få viljen sin (Strømmland et al., 2022). I vår studie fant vi at det var viktig for flere av informantene våre at barna ble ivaretatt under familierådet og at barna fikk uttrykke deres synspunkt. Dette kan knyttes direkte til teori om empowerment, hvor man har tro på at menneskets egne ressurser til å skape en positiv endring for utfordringene sine, dersom de får tilstrekkelige muligheter til dette (Sørensen et al., 2002). Alle våre informanter fikk kjennskap til familieråd gjennom barneverntjenesten. I barnevernets arbeid vektlegges retten til familieliv og minste inngripens prinsipp (Barnevernsloven, 2021, §1-5). I vår studie opplevde familiene at de løste utfordringene sine selv uten innblanding fra det offentlige i den andre delen av familierådet. På denne måten bidrar familieråd til at det offentlige i minst mulig grad trenger å gripe inn med omfattende tiltak. Gjennom vår studie har vi funnet at det er sterke følelser knyttet til familieråd, hvor foreldrene gir beskrivelser og bruker ord som viser hvordan deres utfordringer påvirker dem og deres behov for hjelp til å løse disse. Det fremstår viktig for foreldrene å få hjelpen de trenger, det handler om barna deres og familielivet. På tross av smerten og nakenheten de føler, er de villige til å blottlegge seg selv og egne utfordringer gjennom familierådet, for å hjelpe barna deres. Man skal ha respekt for den inngripen man gjør som offentlig hjelpeapparat, samtidig som familieråd kan bidra til empowerment. Dette kan være med å bidra til å ivareta integriteten og kulturen i familien. Vi tenker at det allikevel er empowerment innenfor bestemte rammer, hvor familiene får muligheten til å medvirke, men ut fra de rammene barnevernet setter.

I vår studie fant vi at flere av informantene opplevde å få bestemme mye selv, og å ha muligheter til empowerment i form av brukermedvirkning. Vi opplevde allikevel ikke at det var dette informantene hadde fokus på i intervjuene. Det var ikke empowerment som skapte engasjement i samtalen eller lot oss som intervjuere sitte igjen med en opplevelse av at dette betydde mye for dem. Muligens handler det om at de hadde positive opplevelser knyttet til empowerment og at det derfor ikke ble fremstilt som et viktig tema. Dersom informantene hadde opplevd å ikke få medvirke og å være delaktige i eget familieråd kan man

kanskje se for seg at dette ville være annerledes. Flere av informantene opplevde å få lov til å medvirke i familierådet. Denne opplevelsen kan forstås i lys av Honneths (2008) anerkjennelsesteori hvor man kan tolke dette i retning av at foreldrenes rettigheter ble ivaretatt. Flere av informantene opplevde å bli møtt med kjærighet fra deltakerne i familierådet, noe de hadde fryktet at de ikke ville oppleve før familierådet. En kvalitativ studie av Sørgård og Karlsson fra 2022, forteller hvordan pasienter og pårørende opplevde og erfarte åpen dialog i nettverksteam på en lukket psykiatrisk avdeling ved utskrivning. I studien kommer det frem at åpen dialog i en slik setting, åpner opp for god kommunikasjon, ofte i en positiv atmosfære. Ved åpne spørsmål i den åpne dialogen, kan deltakerne ta opp vanskelige tema, som er viktige for dem der og da, på en trygg måte. Tema som blir tatt opp i et nettverksteam er ofte vanskelige for pasientene og pårørende å ta opp i andre settinger, da det kan oppleves som utfordrende å finne riktig tid og sted for en slik samtale (Sørgård & Karlsson, 2022).

I vår studie fant vi at flere av informantene opplevde det svært emosjonelt krevende å delta i familierådet. *“Det er det verste jeg har gjort, men det var nødvendig”* er en sterk fortelling om en mor i krise som er villig til å gjøre hva som helst for at barnet hennes skal få det bedre. På tross av smerten og skammen hun opplevde da hun satt i familierådet forteller hun at det hjalp og at *“det var godt å kunne være ærlig i trygge rammer”*.

I artikkelen til Edward (2018), forteller en far som hadde mistet omsorgen for sin sønn om hvordan samarbeidet mellom han og besteforeldrene til sønnen på morssiden hadde blitt fastlåst. Videre beskriver han hvordan et familieråd med guttens besteforeldre åpnet opp for dialog og samarbeid rundt guttens beste. Han forteller at det var vanskelig i starten av familierådet, men at han etter hvert klarte å slappe av. Da han så at besteforeldrene åpnet opp for å hjelpe gutten og ham selv, og var med å ta vare på gutten, så ønsket han å vise samarbeidsvilje og fleksibilitet (Edward, 2018). Han opplevde at de for første gang på flere måneder hadde et felles mål, og det var guttens velvære. Han forteller at han likte at man fikk muligheten til å være åpen og ærlig og si hva man mener og at det ble gitt rom for å si hva man kan hjelpe med, uten involvering fra fagpersoner. Det var også positivt at han kunne fortelle alle hva han strevde med og be om hjelp samtidig, ikke måtte gå til en og en. En mor i samme studie, forteller at det hun likte best med familieråd var at hele familien møtte opp for å hjelpe og støtte henne og barna. Det at de møttes som en familie og fant best mulig løsninger for henne og barna var også noe hun likte godt med familieråd (Edward, 2018).

Man kan se flere likhetstrekk mellom åpen dialog eller dialogiske samtaler og familieråd. I familierådet er alle deltakerne til stede i den delen av familierådet hvor man skal komme frem til en løsning og en felles plan for veien videre (Bufdir, 2023). Gjennom åpen dialog møtes man også i dialogen for å snakke om utfordringer og å finne løsninger (Seikkula & Arnkil, 2013). Det er også en likhet ved metodene at deltakerne får samme og tilstrekkelige opplysninger om utfordringene, mulighet til å uttale seg, og komme med innspill (Bufdir, 2023, Seikkula & Arnkil). Det som imidlertid skiller metodene fra hverandre, er at spørsmål og temaer ikke nødvendigvis er planlagt på forhånd ved åpen dialog (Seikkula & Arnkil, 2013). Spørsmålene i et familieråd er nøye planlagt på forhånd i samarbeid med familien. Videre blir familieråd ledet av en utenforstående koordinator, som ikke kjenner til familien på forhånd. Ved åpen dialog, ledes dialogen av fagpersoner som først tok initiativ til dialogmøte (Seikkula & Arnkil, 2013). Ifølge Seikkula og Arnkil (2013), er det to hovedelementer i dialogiske samtaler. For det første er man til stedet her og nå og får en opplevelse av å delta inn i utfordringen. Det andre handler om at man viser respekt for den andre og muligheter til et unikt innblikk i den andres tanker og uttrykk. Dialogiske relasjoner handler om å få kunnskap og innsikt om den andres egenhet i øyeblikket og situasjonen slik den oppleves her og nå (Arnkil & Seikkula, 2013). Til sammenlikning vil familieråd også være en arena hvor det legges til rette for stor åpenhet og ærlighet i rådet knyttet til den enkeltes eller familiens utfordringer. Eller som en informant sa «kortene blir lagt på bordet». Samtalene i rommet vil dreie seg om en eller flere konkrete utfordringer (Bufdir, 2023). Både fra familien som har søkt hjelp gjennom familieråd, men også fra øvrig familie og nettverk framstår dette som en god arena for å snakke om utfordrende tema i trygge rammer. I mange tilfeller vil familierådet dreie seg om utfordringer og tema som familien ellers ikke finner naturlig å samtale om.

Familieråd kan bidra til at familiene og nettverket kan se for seg hva som skal skje fremover, og hvilke tiltak som skal være med å bistå med utfordringene. Ikke minst vil familieråd kunne bidra til fremtidsrettet håp i en vanskelig situasjon. Dette samsvarer med Bøe et al (2015) sin studie om hvordan dialogiske samtaler kan påvirke håpet for fremtiden (Bøe et al, 2015). Mitchell (2020) viser til lignende funn i sin studie, hvor deltakerne opplevde håp for fremtiden fordi deres kommunikasjon med familie ble bedret, i tillegg til at de fikk tro på at de kunne løse utfordringer uten involvering fra offentlige hjelpeinstanser (Mitchell, 2020). Ved å fokusere på både fortid og fremtid i samtalen kan det hjelpe vedkommende med situasjonen her og nå (Bøe et al., 2015). En annen kvantitativ studie fra fenomenet om åpne samtaler i nettverksmøter i lukket psykiatrisk avdeling, viser også den positive betydningen. I

studien til Malmberg- Heimonen viser de til at familiene uttrykte det som positivt at gjennom familierådet mottar felles informasjon, opplevelse av å ha påvirkning for fremtiden og opplevelsen av å bli hørt med sine synspunkter (Havnen og Christiansen, 2014).

Pasientene som gjennomførte nettverksmøter med åpen dialog, hadde betydelig mindre symptomer på sin psykiske uhelse allerede etter første møte. I tillegg hadde de betydelig større fremgang i forhold til gruppen som ikke gjennomførte nettverksmøter (Omvik & Kvamme, 2022).

Anne Øfsti og Bård Berthelsen (2023) snakker om tilgivelse i artikkelen sin Questioning forgiveness (Øfsti og Berthelsen, 2023). De viser til at filosofiske beretninger om tilgivelse ofte inneholder tre komponenter. Det ene er å overvinne fiendtlige følelser overfor den som har gjort noe galt. Den andre er et hjerteskitte hvor man ikke bare overvinner negative følelser, men også oppnår en mer positiv holdning til vedkommende. Den tredje er å være i beredskap til å kunne fortsette å arbeide videre med relasjonen mot forsoning. De viser til filosofen Hannah Arendt, som skriver at et menneske ikke kan fri seg fra den handlingen det har gjort en gang i livet, uten å bli tilgitt. Vi mennesker bærer konsekvensen av handlingen med oss, for alltid. Dersom man ikke har evne til å tilgi seg selv eller andre, vil man ikke kunne fungere sammen som mennesker heller ei som et samfunn (Øfsti og Bertelsen, 2023). Informantene vi har snakket med forteller at det var stor spenning knyttet til hvordan nettverket ville reagere, hva ville de si når de fikk vite hva de strever med, hvordan ville de reagere. En informant sa *"vanskelig å bli fortalt hva som er galt med deg, kan føle at det er noe feil med deg. I etterkant føler man ikke at det er noe feil med deg"* (Ole). Kanskje handler familieråd om at ved å tørre å åpne seg for familie og nettverk, fortelle om eget strev og be om hjelp, så kan man også få tilgivelse for de tingene man har gjort feil i livet. På den måten har man muligheten til å kunne fortsette livet uten å være bundet av det man har gjort og fungere sammen som familie og samfunn. Flere informanter fortalte at de ble møtt med omsorg og kjærlighet, det var ikke så skummelt å fortelle som de hadde fryktet, det var godt å få lagt kortene på bordet. Kanskje er det slik at allerede ved at nettverk og familie takker ja til invitasjonen til familierådet har man startet tilgivelsesprosessen, man har overvunnet fiendtlige følelser og ønsker å hjelpe?

Havnen (2006) skriver at en informant opplevde familierådet som en arena hvor hun kunne ta opp vanskelige ting om samarbeidet mellom henne og barnas svigerfamilie som var

konfliktfylt, uten å bli overkjørt. Havnen viser til at Skivenes og Strandbu (2006) har fremhevet familierådet som forum for den gode dialog hvor det kan skje overveide prosesser som innebærer at rammer og prosedyrer for god kommunikasjon er tilrettelagt for en likeverdig dialog og bedre forståelse for hverandre (Havnen, 2006, s.111).

Havnen (2006) viser til at 2/3 av foreldrene synes det var greit når hjelpeapparatet fortalte familierådet om saken, mens 1/3 synes det var tungt eller litt både- og å høre om ting som tidligere hadde vært holdt privat. En mor trakk frem at det var fint å høre barnevernet fortelle fordi det var så konkret, og det ble snakket positivt om barnet (Havnen, 2006). Dette kan sammenlignes med funn fra vår studie, hvor en informant uttalte at det var godt å slippe å fortelle om utfordringene sine selv. En annen uttrykte at det gav tillit hos nettverket at noen andre fortalte om utfordringene deres.

Gjennom vår studie har vi sett at flere informanter uttrykker at det er fint å kunne være åpen i trygge rammer, men at det er viktig at disse rammene er på plass for å tørre «å kle seg naken», vise sin sårbare sider, og be om hjelp fra familie og nettverk. Havnen (2006) viser til lignende funn i sin studie, når alle vet hva de skal gjøre, rollen deres, og familierådet er godt forberedt, er det et godt egnet forum for å ta opp vanskelige ting (Havnen, 2006, s. 105- 166).

### 6.3 Bedre relasjon og samarbeid

I sen-moderne samfunn blir familien ofte beskrevet som skiftende, valgt, og sammensatt. Men til tross for endring i familiestrukturen, vises det til at tradisjonelle familieverdier felles forpliktelser, ansvar, kontinuitet og solidaritet, fortsatt er aktuelle i dagens samfunn (Thørnblad et al, 2016). Kan det likevel være slik at i et sen-moderne samfunn, preget av individualisme, er det vanskelig å be om støtte fra familien når det oppstår utfordringer i livet? Familieråd skal blant annet bidra til økt involvering og samarbeid i familie og nettverk (Vik, 2009). I vår studie har vi gjort funn hvor flere informanter forteller at de opplevde det lettere å ta kontakt med familie og nettverk etter familierådet. Kanskje handler dette om at ved å ha deltatt i familieråd, lagt kortene på bordet, satt ord på elefanten i rommet, så kan man ha kontakt med familie og nettverket på en ærlig og åpen måte uten frykt eller skam for hva de skal synes eller hvordan de vil reagere når man ber om hjelp? Kanskje har familierådet bidratt til starten på en prosess mot tilgivelse, slik Øfsti og Berthelsen (2023) skriver om i sin artikkel.

Før vi startet intervjuene i prosjektet vårt, hadde vi en forestilling om at det ville være «et funn» at foreldrene opplevde det som viktig at de fikk hjelp for de utfordringene som hadde vært årsaken til at det hadde søkt hjelp. Vi antok også at det var viktig for foreldrene at det ble en tydelig plan for hjelpen. Fra barnevernets side, er det den fysiske planen som blir det videre arbeidsverktøyet man bruker sammen med familien (Bufdir-, 2023). Vi gjorde derimot funn i vår studie, hvor syv av åtte informanter, har uttalt at etter familierådet visste alle deltakerne om planen, men at den fysiske planen ble brukt i liten grad fordi alle visste hva de skulle gjøre. Bronfenbrenners (2005) teori sier at når familiens struktur endrer seg på grunn av for eksempel skilsmisse, endrer kapasiteten i familien seg (Bronfenbrenner, 2005). Flere av informantene i vår studie opplyste at de hadde separert seg fra partneren og at det var utfordringer med samarbeid i forbindelse med bruddet. Samarbeidet hadde derimot bedret seg etter at det var gjennomført et familieråd.

I Edwards (2018) forteller en far om hvordan han etter familierådet opplevde å få kontakt med sønnen sin igjen på grunn av avtaler gjort i familierådet. Han beskriver også at han og besteforeldrene etter hvert gradvis gjenopprettet relasjonen mellom dem, og begynte å snakke sammen og respektere hverandre igjen (Edwards, 2018). Vi så lignende funn i vår studie hvor flere informanter fortalte at de opplever at det er lettere å ta kontakt og samarbeide med familie og nettverk etter familierådet. Flere forteller også at de har kontakt med den større del av nettverket til familien enn de hadde tidlige. Funn gjort i Havnen (2006) sin studie viser også til at deltagerne i denne studien opplevde at kontakten med nettverket ble bedre etter familierådet og da spesielt med hensyn til fars familie (Havnen, 2006).

Empowerment kan synliggjøres på ulike nivåer knyttet til funne vi gjorde av opplevelsen etter familierådet. I artikkelen til Sørensen et al (2002), skriver de at vi må forholde oss til empowerment både på individ, gruppe og samfunnsnivå, slik at empowerment ikke blir et ansvar for det enkelte individet. I artikkelen viser de til at metoder som for eksempel temamøter eller fellesarrangementer, som vi tenker kan sammenlignes med et familieråd, kan ha målsetning om å øke tilhørighet, støtte, stimulere, synliggjøre og dele. Faktorer som påvirker dette arbeidet er gruppeidentitet, sosial støtte og felles ressurser (Sørensen et al., 2002). For våre informanter var det viktig å få sosial støtte og føle tilhørighet til familie og nettverk, noe vi finner igjen i Bronfenbrenner sin teori (Bronfenbrenner 2005). De felles ressursene viste seg mer i støtten det kollektive felleskapet hadde, enn den konkrete hjelpen den enkelte kunne bidra med. Gruppeidentiteten, tilhørigheten og den sosiale støtten fremstod som det viktigste for våre informanter i denne studien.

Gjennom familierådsprosessen opplevde faren som hadde mistet omsorgen for sønnen sin tidligere, å få lov til å være med å foreta valg og å bestemme, han sier at i familieråd er familien selv eksperter når man lager familiens plan. Han følte at han ble aktivisert og respektert (Edwards, 2018). Dette kan ses på i likhet med våre funn, hvor flere sa at de opplevde å få lov til å være med å medvirke og bidra til en løsning.

Alle informantene vi var i kontakt med, sa at de ville ha anbefalt familieråd til andre, noen hadde allerede gjort det. Flere sa at dersom de hadde visst om tilbudet tidligere ville de benyttet seg av det, «da hadde det ikke trengt å gå så langt». Edwards (2018) viser i likhet med det våre informanter har fortalt, at en mor som søkte hjelp for familieråd for å bedre samspillet med datteren at hun ville anbefalt familieråd for andre som har en krise og trenger hjelp i familien. Hun sier hun var desperat og at familieråd reddet henne (Edwards, 2018).

## 7.0 Konklusjon

Formålet med studien vår har vært å se nærmere på foreldres opplevelse av å søke hjelp for familiens utfordringer gjennom familieråd. For å finne ut av problemstillingen vår «*hvordan opplever foreldre å søke hjelp for familiens utfordringer gjennom familieråd*», har vi gjennomført en kvalitativ studie med semistrukturert intervju med åtte informanter.

Gjennom vår studie har vi funnet at foreldre opplever å ha flere og vanskelige følelser knyttet til den forberedende fasen av familierådet hvor man skal finne deltakere i utvidet familie og nettverk. Informantene uttrykte skam og frykt for at ingen ville komme, eller hjelpe dem. Informantene opplevde likevel å bli positivt overrasket over hvor mange som stilte opp. Vi har funnet at familieråd er en metode hvor familiene kan oppleve empowerment gjennom medvirkning for å løse utfordringer i familien sin. Gjennom dialogiske prosesser med minst mulig involvering fra det offentlige, opplevde foreldrene familierådet som nyttig for å løse deres utfordringer. På tross av at informantene uttrykte følelser som det å være *blottlagt*, *avkledd* og *nakne* om å delta i familierådet, opplevde de at det var godt å kunne være ærlige i trygge rammer. Vi fant også gjennom vår studie at foreldre opplever at familierådet la til rette for opplevelser av å bli møtt med omsorg og forståelse fra familie og nettverket og på den måten kunne bli anerkjent som menneske. Vår studie viser at foreldrene opplevde å få bedre kontakt og samarbeid med familie og nettverk i etterkant av familierådet.

Familierådsmodellen bidrar ut fra det våre funn viser, til at foreldre kan oppleve å få hjelp til de utfordringene de søkte hjelp for. Foreldre beskrev opplevelser av å være fornøyd med hjelpen de har fått gjennom familieråd, på tross av at det er spenning knyttet til om det er noen som er der for dem, om noen vil hjelpe, og om de vil tåle dem når de forteller deres nærmeste om utfordringer og sårbarheter. Våre funn kan i stor grad sammenlignes med funn som er gjort i forbindelse med tidligere forskning, både i Norge, men også i Danmark og Storbritannia.

Forskning på familierådsmodellen har flere spennende temaer for videre forskning. Det kan være spennende å videreføre vår forskning ved å gjøre en større studie knyttet til foreldres opplevelse, da den forskningen som er gjort på området til nå i Norge, er gjennomført for en tid tilbake. Det vil også være spennende å få økt kunnskap om barns opplevelse av å få hjelp for familiens utfordringer gjennom familieråd.



## 8.0 Referanseliste

- Arnkil, T. E., & Seikkula, J. (2015). Developing Dialogicity in Relational Practices: Reflecting on Experiences from Open Dialogues. *Aust N Z J Fam Ther*, 36(1), 142-154. <https://doi.org/10.1002/anzf.1099>
- Barnevernloven. (2021). *Lov om barnevern*. (LOV-2021-06-18-27) Lovdata  
[Lov om barnevern \(barnevernsloven\) - Lovdata](#)
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2023). *Hva er barnevernsreformen?* Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. <https://www.bufdir.no/fagstotte/barnevern-oppvekst/barnevernsreformen/hva-er-barnevernsreformen/>
- Braun, V., & Clarke, V. (2019). Reflecting on reflexive thematic analysis. *Qualitative research in sport, exercise and health*, 11(4), 589-597.  
<https://doi.org/10.1080/2159676x.2019.1628806>
- Braun, V., & Clarke, V. (2022). *Thematic analysis : a practical guide*. SAGE.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Brinkmann, S., & Kvale, S. (2018). *Doing interviews* (2nd edition ed.). SAGE.
- Bronfenbrenner, U. (1986). Ecology of the family as a context for human development: Research perspectives. *Developmental psychology*, 22(6), 723.
- Bronfenbrenner, U. (1994). Ecological models of human development. *International encyclopedia of education*, 3(2), 37-43.
- Bronfenbrenner, U., Lerner, R. M., Hamilton, S. F., & Ceci, S. J. (2005). *Making human beings human : bioecological perspectives on human development*. Sage Publications.

Bronfenbrenner, U (1979) *The Ecology of human development*. Cambridge, Harvard University Press.

Bufdir (23.10.2023). Familieråd- en håndbok for kommunal barneverntjeneste.

<https://www.bufdir.no/fagstotte/produkter/familierad/#heading-contentlink-7895>

Bøe, T. D., Kristoffersen, K., Lidbom, P. A., Lindvig, G. R., Seikkula, J., Ulland, D., & Zachariassen, K. (2015). 'Through speaking, he finds himself ... a bit': Dialogues Open for Moving and Living through Inviting Attentiveness, Expressive Vitality and New Meaning. *Aust N Z J Fam Ther*, 36(1), 167-187. <https://doi.org/10.1002/anzf.1092>

Christiansen, Ø. & Havnen, K.J.S. (2014). *Kunnskapsstatus om familieråd, erfaringer og effekter (978-82-92970-77-5)*. Regionalt kunnskapscenter for barn og unge (RKBU Vest), Uni Research Helse. [https://bibliotek.bufdir.no/BUF/101/Kunnskapsstatus\\_om\\_familierad.pdf](https://bibliotek.bufdir.no/BUF/101/Kunnskapsstatus_om_familierad.pdf)

Edwards, D. P. K. (2018). *Family group conferences in social work: Involving families in social care decision making* (1 ed.). Policy Press.

Eriksen, N. (2020). Stress, press og psykiske plager blant unge. Ungdata. In: Ungdata. <https://www.ungdata.no/stress-press-og-psykiske-plager-blant-unge>.

Falck, S. (2006). *Hva er det med familieråd?*, Oslo Metropolitan University - OsloMet: NOVA

Flick, U. (2023): *An introduction to qualitative research*. 7.utg. SAGE publications LTD, UK

Flon, H. (2019). *Hva er familieterapi*. Lorås, L & Ness, O (Red.), *Håndbok i familieterapi* (1.utg., s 15- 24). Bergen: Fagbokforlaget.

Haugen, H. Ø., & Skilbrei, M.-L. (2021). *Håndbok i forskningsetikk og databehandling* (1. utgave ed.). Fagbokforlaget.

Havnen, K.J.S. & Christiansen, Ø. (2014) Kunnskapsstatus om familieråd , erfaringer og effekter.

Havnen, S. A. (2006) Kva er det egentleg med familieråd? Foreldra sine synspunkt, erfaringar og opplevingar (NOVA rapport, Falck, M. (red.)). [Microsoft Word - Rapport1806F.doc \(oslomet.no\)](#)

Honneth, A. (2008). *Kamp om anerkjennelse : om de sosiale konfliktenes moralske grammatikk*. Pax.

Horverak, S. (2009). *Familieråd og nettverksråd*. Universitetsforlaget.

Jacobsen R. K, Sjørgård. J og Karlsson. B (2019). *Åpen dialog i familie- og nettverksterapi*. Lorås, L & Ness, O (Red.), *Håndbok i familieterapi* (1.utg., s 415- 426). Bergen: Fagbokforlaget.

Jensen Dag, Kjørstad Monica, Seim Sissel og Tufte Arne (2021): *Vitenskapsteori for sosial- og helsefag*. 1. utg. Gyldendal Akademisk, Oslo.

Kristiansand kommune. (2023, 1.januar). *Foreldreråd – når de viktige voksne samles for å finne løsninger*. <https://www.kristiansand.kommune.no/navigasjon/helse-velferd-og-omsorg/familiens-hus/foreldrerad/>

Kvale, S; Brinkmann, S. (2019): *Det kvalitative forskningsintervju*. 3. utg. Gyldendal Akademisk, Oslo

Mitchell, M. (2021). The value of recognition theory to Family Group Conferencing and child-care and protection. *The British journal of social work*, 51(6), 2191-2209. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcaa207>

Mitchell, M. (2020). Reimagining child welfare outcomes: Learning from family group conferencing. *Child & Family Social Work*, 25(2), 211-220.

Natland, S. & Malmberg- Heimonen, I. (2016). Familieråd- frigjørende sosialt arbeid innenfor en manualbasert modell?. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 19, nr. 1, 44-61.

Omvik, S., & Kvamme, A. (2022). Å involvere nettverket til pasienter i behandling – en kvantitativ studie av hvilket utbytte pasienter i dagbehandling har av åpen dialog i nettverksmøter. *Tidsskrift for psykisk helsearbeid*, 19(2-3), 117-130.

<https://doi.org/10.18261/tph.19.2-3.3>

Polit, D. F., & Beck, C. T. (2018). *Study guide for essentials of nursing research: appraising evidence for nursing practice* (Ninth edition. ed.). Wolters Kluwer.

Rasmussen, B., & Sandgaard, A. (2021). Familierådslagning i Esbjerg Kommune 2014-2020. Evalueringsog forskningsrapport Del 3. Øget trivsel, deltagelse og forståelse fra familier og netværk-en større kvantitative analyse af familierådslagning i Esbjerg Kommune 2014-2020. In: *Utarbeidet i samarbejde med UC SYD og Esbjerg Kommune*

Regionalt kunnskapssenter for barn og unge (RKBU Vest), Uni Research Helse.

Schiefløe, P.M (2004) *Mennesker og samfunn*. Oslo, Universitetsforlaget.

Schiefløe, P. M. (2015). *Sosiale landskap og sosial kapital : nettverk og nettverksforskning* (2. utg. ed.). Universitetsforlaget.

Seikkula, J., & Arnkil, T. E. (2013). *Åpen dialog i relasjonell praksis : respekt for annerledeshet i øyeblikket*. Gyldendal akademisk.

Slettebø, T (2008): *Foreldres medbestemmelse i barnevernet – en studie av foreldres erfaringer med individuell og kollektiv medvirkning*. Trondheim: NTNU.

Statsforvalteren (2023). *Barnevernsreformen*. <https://www.statsforvalteren.no/portal/barn-og-foreldre/barnevernsreformen>

- Strømmland, M., Bahus, M. K., & Andersen, A. J. W. (2022). Too Vulnerable to Participate? A Systematic Literature Review of the Gap between a Right to Participate and Participation, in Welfare Services. *Journal of human rights practice*, 14(1), 331-351. <https://doi.org/10.1093/jhuman/huab061>
- Sørensen, M., Graff-Iversen, S., Haugstvedt, K.-T., Enger-Karlsen, T., Narum, I. G., & Nybø, A. (2002). «Empowerment» i helsefremmende arbeid. *Tidsskrift for Den norske legeforening*.
- Sørgård, J., & Karlsson, B. (2022). Åpen dialog i Utadrettet nettverksteam – pasienter og pårørendes opplevelser og erfaringer. *Tidsskrift for psykisk helsearbeid*, 19(2-3), 131-141. <https://doi.org/10.18261/tph.19.2-3.4>
- Thagaard, T. (2021). *Systematikk og innlevelse : en innføring i kvalitative metoder* (5. utg. ed.). Fagbokforl.
- Thørnblad, R., Strandbu, A., Holtan, A., & Jenssen, T. (2016). Family group conferences: from Maori culture to decision-making model in work with late modern families in Norway. *European journal of social work*, 19(6), 992-1003. <https://doi.org/10.1080/13691457.2015.1086727>
- Tjora, A. H. (2018). *Viten skapt : kvalitativ analyse og teoriutvikling*. Cappelen Damm akademisk.
- Vik, S. (2009). Familieråd i Norge – fra trylleformel til realisme. *Tidsskriftet Norges barnevern*, 86(3), 172-182. <https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1838-2009-03-04>
- Øfsti, A., Bertelsen, B. (2023) Questioning forgiveness T. Grover et al. (eds.), *New Horizons in Systemic Practice with Adults*, Palgrave Texts in Counselling and Psychotherapy, [https://doi.org/10.1007/978-3-031-30526-9\\_4](https://doi.org/10.1007/978-3-031-30526-9_4)

## 9.0 Vedlegg

Vedlegg 1: Godkjenning fra kunnskapssektorens tjenesteleverandør, Sikt

Vedlegg 2: Godkjenning fakultetets etiske komite, FEK

Vedlegg 3: Intervjuguide

Vedlegg 4: Informasjonsskriv med samtykkeskjema



[Meldeskjema](#) / [Hvordan opplever familier familieråd og hvordan opplever de at famili...](#)  
/ Vurdering

Vurdering av behandling av personopplysninger

**Referansenummer**

802997

**Vurderingstype**

Automatisk

**Dato**

15.08.2023

**Tittel**

Hvordan opplever familier familieråd og hvordan opplever de at familieråd har hjulpet dem med deres utfordringer?

**Behandlingsansvarlig institusjon**

Universitetet i Agder / Fakultet for helse- og idrettsvitenskap / Institutt for psykososial helse

**Prosjektansvarlig**

Monica Strømmland

**Student**

Stina Aateigen

**Prosjektperiode**

01.06.2023 - 14.08.2026

**Kategorier personopplysninger**

Alminnelige

**Lovlig grunnlag**

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 14.08.2026.

[Meldeskjema](#)

---

Grunnlag for automatisk vurdering

Meldeskjemaet har fått en automatisk vurdering. Det vil si at vurderingen er foretatt maskinelt, basert på informasjonen som er fylt inn i meldeskjemaet. Kun behandling av personopplysninger med lav personvernulempe og risiko får automatisk vurdering. Sentrale kriterier er:

- De registrerte er over 15 år
- Behandlingen omfatter ikke særlige kategorier personopplysninger;
  - Rasemessig eller etnisk opprinnelse
  - Politisk, religiøs eller filosofisk overbevisning
  - Fagforeningsmedlemskap
  - Genetiske data
  - Biometriske data for å entydig identifisere et individ
  - Helseopplysninger
  - Seksuelle forhold eller seksuell orientering
  - Behandlingen omfatter ikke opplysninger om straffedommer og lovovertrедelser
- Personopplysningene skal ikke behandles utenfor EU/EØS-området, og ingen som befinner seg utenfor EU/EØS skal ha tilgang til personopplysningene
- De registrerte mottar informasjon på forhånd om behandlingen av personopplysningene.

### **Informasjon til de registrerte (utvalgene) om behandlingen må inneholde**

- Den behandlingsansvarliges identitet og kontaktopplysninger
- Kontaktopplysninger til personvernombudet (hvis relevant)
- Formålet med behandlingen av personopplysningene
- Det vitenskapelige formålet (formålet med studien)
- Det lovlige grunnlaget for behandlingen av personopplysningene
- Hvilke personopplysninger som vil bli behandlet, og hvordan de samles inn, eller hvor de hentes fra
- Hvem som vil få tilgang til personopplysningene (kategorier mottakere)
- Hvor lenge personopplysningene vil bli behandlet

<https://meldeskjema.sikt.no/6470b6c5-063d-4519-8198-aae98a1cbd00/vurdering>

1/2

04.09.2023, 14:46

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

- Retten til å trekke samtykket tilbake og øvrige rettigheter

Vi anbefaler å bruke vår [mal til informasjonsskriv](#).

### **Informasjonssikkerhet**

Du må behandle personopplysningene i tråd med retningslinjene for informasjonssikkerhet og lagringsguider ved behandlingsansvarlig institusjon. Institusjonen er ansvarlig for at vilkårene for personvernforordningen artikkel 5.1. d) riktighet, 5. 1. f) integritet og konfidensialitet, og 32 sikkerhet er oppfylt.



Vedlegg 2: Godkjenning fra FEK



Stina Nicoline  
Aateigen

Tidspunkt for godkjenning: : 16/10/2023

**Søknad om etisk godkjenning av forskningsprosjekt - Foreldres opplevelse med familieråd - RITM0239471**

Vi informerer om at din søknad er ferdig behandlet og godkjent.

Kommentar fra godkjenner:

FEK godkjenner søknaden under forutsetning av at prosjektet gjennomføres som beskrevet i søknaden.

Hilsen  
Forskningsetisk komite  
Fakultet for helse - og idrettsvitenskap  
Universitetet i Agder

**UNIVERSITETET I AGDER**

POSTBOKS 422 4604 KRISTIANSAND

TELEFON 38 14 10 00

## Vedlegg 3: Intervjuguide

### Intervjuguide masteroppgave om familieråd

#### **Problemstilling**

*Hvordan opplever familier familieråd og opplever de at familieråd har påvirket deres utfordringer?*

<b>Intervjuguide</b>	
<b>Introduksjon</b>	<ol style="list-style-type: none"><li>1. Hvordan oppdaget du tilbudet om familieråd?</li><li>2. Hvilken kunnskap hadde du om familieråd før du meldte din interesse eller når det ble presentert for deg?</li><li>3. Hvor mange familieråd har dere hatt i deres familie?</li><li>4. Hva var grunnen til at det ble iverksatt familieråd?</li></ol>
<b>Familieråd – forberedelsesfasen</b>	<ol style="list-style-type: none"><li>5. Hvordan opplevde du den forberedende fasen i familierådet?</li><li>6. Opplevde du å få nok informasjon om prosessen?</li><li>7. Hvordan opplevde du første møtet med koordinator?</li><li>8. Hvordan opplevde du at familien/nettverket engasjerte seg?</li><li>9. Hvordan følte det for deg?</li><li>10. Var det noe som var utfordrende i denne fasen?</li></ol>
<b>Familierådsmøtet</b>	<ol style="list-style-type: none"><li>11. Fortell om din opplevelse av selve familierådsmøtet</li><li>12. Var det noe som var utfordrende?</li><li>13. Var det noe som var positivt?</li><li>14. Hvordan opplevde du muligheten din til å medvirke?</li><li>15. Hvor lang tid tok familierådsmøtet?</li></ol>

<p><b>Etterarbeid og effekten av familieråd</b></p>	<p>16. Hvordan opplevde du tiden etter familierådet?</p> <p>17. Hvordan var kontakten med familien og nettverket etter familierådet?</p> <p>18. Hvor mye fokus har det, etter din mening, vært på planen etter familierådet?</p> <p>19. Opplever du at planen har blitt fulgt?</p> <p>20. Hvis ikke, hva tror du kan være grunnen til det?</p> <p>21. Hvordan opplever dere at familierådet har hjulpet med de utfordringene dere har?</p> <p>22. Er det noe som kunne blitt gjort på en annen måte?</p> <p>23. Hva tenker du om familieråd som et forebyggende tilbud for familier?</p> <p>24. Vil du anbefale familieråd til andre familier?</p>

## Vil du delta i forskningsprosjektet

*Hvordan opplever familier familieråd og opplever de at familieråd har påvirket deres utfordringer?*

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å få frem brukere av familieråd sin opplevelse av familierådet og om de opplever at det bidrar til endring på de utfordringene de har. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

### Formål

Jeg henvender meg til deg fordi jeg ønsker å invitere deg til å delta i et forskningsprosjekt. Mitt forskningsspørsmål er: *Hvordan opplever familier familieråd og hvordan opplever de at familieråd har hjulpet dem med deres utfordringer?*

Forskningen gjennomføres på bakgrunn av at jeg skriver en masteroppgave i psykososial helse på Universitetet i Agder. Du er valgt ut til å delta fordi du oppfyller kriteriene for studien og fordi det er viktig for meg å få dine tanker, følelser og mening knyttet til hvordan du opplevde familierådet og effekten av det.

### Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Agder er ansvarlig for prosjektet.

### Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du har fått dette informasjonsskrivet med forespørsel om å delta i min forskning fordi du tidligere har hatt ett eller flere familieråd i familien din for å løse utfordringer dere har. Skrivet er gitt ut til 100 personer som har hatt familieråd.

### Hva innebærer det for deg å delta?

Deltakelse i studien innebærer at du deltar i et intervju i ca 45 minutter. Du kan selv velge et sted du føler deg trygg og komfortabel som vi kan møtes for gjennomføring av intervjuet. Jeg har forberedt noen spørsmål til deg og ønsker at du skal være ærlig og fortelle både negative og positive sider av familierådet du har deltatt i. Intervjuet vil bli tatt opp på bånd og transkribert i etterkant. Grunnen til at jeg ønsker å ta det opp er for å være helt sikker på at jeg får med alt du sier og at jeg ønsker å lytte til deg under intervjuet.

### Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

### Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det er kun

meg og min veileder Monica Strømmand ved Universitetet i Agder som vi ha tilgang til informasjonen jeg får om deg. Opplysningene vil bli oppbevart i et låst skap hvor det ikke kan knyttes til intervjuet ditt. Opplysningene du gir vil ikke kunne kjennes igjen i det ferdige materialet.

**Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?** Prosjektet vil etter planen avsluttes innen mai 2024. Lyddoptak og transkribering vil bli destruert etter at oppgaven er ferdig.

**Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?** Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Agder har Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

### **Dine rettigheter**

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Veileder ved Universitetet i Agder ved Monica Strømmand, telefon nummer: 91565389, e- post: [monica.stromland@uia.no](mailto:monica.stromland@uia.no).
- UIA`s personvernombud: Trond Hauso, [personvernombud@uia.no](mailto:personvernombud@uia.no).  
<https://www.uia.no/om-uia/si-ifra/informasjonnssikkerhet-ogpersonvern/personvern-paa-uia>  
Hvis du har spørsmål knyttet til vurderingen som er gjort av personverntjenestene fra Sikt, kan du ta kontakt via:
  - Epost: [personverntjenester@sikt.no](mailto:personverntjenester@sikt.no) eller telefon: 73 98 40 40.

Med vennlig hilsen

Masterstudent Ida Pitkanen, telefon 91626751, e- post: [idapitkanen@hotmail.com](mailto:idapitkanen@hotmail.com)

Masterstudent Stina Aateigen, telefon 40629331, e-post: [stinanicoline@hotmail.com](mailto:stinanicoline@hotmail.com)

---

## Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Hvordan opplever familier familieråd og hvordan opplever de at familieråd har hjulpet dem med deres utfordringer?* og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i et intervju.
- Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet -----  
-----

(Signert av prosjektdeltaker, dato)